

BURMISTRZ KORONOWA

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XXXIX/440/09
Rady Miejskiej w Koronowie
z dnia 30 września 2009 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY KORONOWO

TEKST STUDIUM
-Część pierwsza-

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

KORONOWO 2008-2009 R.

AWJ

AWJ Wojciech Jaworski

ul. Jarmużowa 3, 85-410 Bydgoszcz

tel/fax (0 52) 3277 838

tel. 0 500 114 777

e-mail: a.kujath.jaworska@orange.pl

NIP 554-103-69-92

zespół autorski:

**GENERALNY
PROJEKTANT**

mgr inż. arch. Agnieszka Kujath-
Jaworska

*Wpis na listę członków Północnej Okręgowej Izby
Urbanistów z siedzibą w Gdańsku pod Nr G –
166/2003*

**PODSTAWOWE OPRACOWANIE
EKOFIZJOGRAFICZNE**

mgr inż. Maria Rudnicka -Tomczak

*Biegły z listy Wojewody Kuj. – Pom. w zakresie
sporządzania ocen oddziaływania na środowisko
nr 110*

DEMOGRAFIA

mgr Magdalena Matuszewska

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY
KORONOWO**

**TEKST STUDIUM
UWARUNKOWANIA ROZWOJU**

SPIS TREŚCI

		strona
I.	WSTĘP	5
1.	Informacja ogólna	5
2.	Podstawa opracowania	5
3.	Cel opracowania	5
4.	Zakres i metoda opracowania	6
II.	UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	7
1.	Położenie, informacje ogólne	7
2.	Struktura i hierarchia sieci osadniczej oraz zagospodarowania przestrzennego	8
3.	Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego	10
	3.1. Środowisko przyrodnicze	10
	3.2. Rolnictwo	25
	3.3. Leśnictwo.....	29
4.	Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	30
	4.1. Sytuacja Demograficzna	30
	4.2. Bezrobocie i źródła utrzymania.....	42
	4.3. Mieszkalnictwo.....	44
	4.4. Infrastruktura społeczna.....	45
	4.5. Podsumowanie.....	46
5.	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	47
6.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	64
7.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	65
8.	Stan prawny gruntów	66
9.	Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	66

10.	Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	67
11.	Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych	67
12.	Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	68
13.	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	69
	13.1. Komunikacja	69
	13.2. Zaopatrzenie w wodę	73
	13.3. Odprowadzenie ścieków	76
	13.4. Odprowadzenie odpadów stałych	76
	13.5. Melioracje	77
	13.6. Elektroenergetyka	77
	13.7. Ciepłownictwo	79
	13.8. Gazownictwo	79
	13.9. Telekomunikacja	80
14.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	80
	14.1. Główne ponadlokalne uwarunkowania rozwoju gminy z zakresu zagadnień społecznych i gospodarczych wynikające z opracowań regionalnych województwa Kujawsko – Pomorskiego	80
	14.2. Ponadlokalne cele publiczne	82

I. WSTĘP

1. Informacja ogólna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zwane dalej „studium” jest dokumentem planistycznym, określającym politykę jej rozwoju przestrzennego. Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Studium jest prawem wewnątrzgminnym wiążącym władzę oraz podporządkowane jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy dla realizacji określonych celów.

Ilekcioć w tekście studium jest mowa o „gminie” należy przez to rozumieć – obszar miasta i terenów wiejskich w obecnych granicach administracyjnych.

Integralną częścią niniejszego tekstu jest rysunek – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo, wykonany na podkładzie mapy topograficznej – w skali 1:10 000.

2. Podstawa opracowania

Podstawę opracowania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo stanowią:

- art. 9.1. i 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z rozporządzeniem wykonawczym,
- Uchwała Nr X/103/07 z dnia 19 sierpnia 2007 r. o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo.

3. Cel opracowania

Główne cele opracowania to:

- rozpoznanie i ocena uwarunkowań rozwoju gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej,
- sformułowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego, określenie potencjalnych zmian możliwości wykorzystania przestrzeni z punktu widzenia przyjętych celów rozwoju.

4. Zakres i metoda opracowania

Granice opracowania stanowi obszar całej gminy Koronowo w obecnych granicach administracyjnych.

W pracy nad opracowaniem studium wyróżnia się trzy zasadnicze etapy:

- 1) inwentaryzacja oraz ocena uwarunkowań rozwoju gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania oraz infrastruktury technicznej,
- 2) uwzględnienie wytycznych z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.
- 3) sformułowanie aktualnych kierunków rozwoju.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo składa się z:

- 1) **tekstu studium, który dzieli się na trzy części:**
  - a) Pierwsza: **uwarunkowania rozwoju** - stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały,
  - b) Druga: **kierunki rozwoju** – stanowiąca załącznik nr 2 do uchwały,
  - c) Trzecia: **uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium** - stanowiąca załącznik nr 3 do uchwały,
- 2) **rysunku studium** obejmującego obszar miasta i gminy - w skali 1:10 000, stanowiącego załącznik nr 4 do uchwały;

Nie podlegają uchwaleniu:

- a) podstawowe opracowanie ekofizjograficzne dla potrzeb studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- b) plansze problemowe: walory środowiska kulturowego, komunikacja, stanowiące bazę danych, którą należy sukcesywnie aktualizować,

- c) część formalno-prawna, dokumentująca tryb sporządzania i uchwalenia studium, stosownie do wymagań ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- d) prognoza oddziaływania na środowisko opracowana na podstawie art. 51 ust. 1 w związku z art. 46 pkt. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199 poz. 1227).

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Położenie i informacje ogólne

Podstawowe informacje

1) powierzchnia - 412 km²

2) użytkowanie gruntów

- użytki rolne – 57,28 %
- lasy i grunty zadrzewione – 31,15 %

3) ludność – na dzień 30.06.2008 roku gminę zamieszkiwało 23 481 osób, z czego 10 849 ludności koncentruje miasto.

Gmina Koronowo położona jest w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Bydgoszczy. Od 1 stycznia 1999 r. jest jedną z 8 gmin tworzących powiat bydgoski. Od północy graniczy z gminami Gostycyn i Lubiewo, od wschodu z gminami: Pruszcz, Dobrcz i Świekatowo, od południa z gminami Osielsko, Sicienko i m. Bydgoszcz oraz od zachodu z gminą Sośno.

Miasto Koronowo, siedziba władz gminnych położone jest w odległości ok. 29,0 km od centrum miasta Bydgoszczy (siedziby wojewody) i ok. 80,0 km od Torunia (siedziby Sejmiku Wojewódzkiego). Główne połączenia komunikacyjne stanowią: droga krajowa nr 25 i nr 56.

Sieć osadnicza to miasto Koronowo i 33 wsie sołeckie.

W gminie Koronowo dominują funkcje: funkcja rolnicza, mieszkaniowa (podmiejska) i funkcja turystyczno-wypoczynkowa. Położenie gminy – częściowo na pojezierzu

Krajeńskim, częściowo w Dolinie Brdy i częściowo na Wysoczyźnie Świeckiej, ponadto sąsiedztwo Zalewu Koronowskiego i dużych kompleksów leśnych, jest podstawą do przyjęcia za cel strategiczny rozwoju gminy – dominację funkcji turystyczno-wypoczynkowej. Funkcja rolnicza lokalizuje się w części zachodniej, północno-zachodniej i południowo-zachodniej gminy. Obszary te charakteryzują się zróżnicowanymi wskaźnikami bonitacyjnymi gleb, począwszy od gleb o wysokich walorach bonitacyjnych (zachodnia część gminy), zróżnicowanych walorach bonitacyjnych (połudn.-zach. część gminy) oraz słabych walorach bonitacyjnych (półn.-zachodnia część gminy).

Funkcja turystyczno-wypoczynkowa związana z walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi i historycznymi gminy skoncentrowana jest w części wschodniej i centralnej głównie wzdłuż Zalewu Koronowskiego oraz wzdłuż rynny Jezior Byszewskich.

Na przełomie ostatnich lat nowego znaczenia nabrało również bezpośrednie sąsiedztwo miasta Bydgoszczy. Część gminy, stanowiąca tereny podmiejskie Bydgoszczy, stała się atrakcyjnym terenem pod zabudowę mieszkaniową, coraz częściej o charakterze rezydencjonalnym. Zaletą tych terenów są - z jednej strony duże walory przyrodniczo-krajobrazowe, z drugiej jednak fakt ich położenia jeszcze w zasięgu oddziaływania miasta, co ma ogromne znaczenie przy dojeździe do pracy, szkoły czy dostępie do usług kultury.

2. Struktura i hierarchia sieci osadniczej oraz zagospodarowania przestrzennego

Sieć osadniczą gminy tworzą miasto Koronowo oraz następujące wsie sołeckie:

Buszkowo	Okole
Byszewo	Osiek
Bytkowice	Popielewo
Dziedzinek	Salno
Glinki	Samociążek
Gogolin	Sitowiec
Gogolinek	Skarbiewo
Gościeradz	Stary Dwór
Huta	Stary Jasiniec
Krapiewo	Tryszczyn
Lucim	Wierzchucin Król.

Łąsko Małe	Więzowno
Łąsko Wielkie	Wilcze
Mąkowarsko	Wiskitno
Morzewiec	Witoldowo
Nowy Dwór	Wtelno
Nowy Jasiniec	

Biorąc pod uwagę istniejące wyposażenie w usługi, w tym szczególnie infrastrukturę społeczną, dotychczasowy rozwój gospodarczy, uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe i inne, a także dalsze przewidywania rozwoju w/w funkcji, **w hierarchii sieci osadniczej gminy wyróżnić należy 4 poziomy, różniące się zakresem oferowanych usług oraz wielkością obsługiwanego obszaru:**

- a) poziom pierwszy tworzy miasto Koronowo - który poza siedzibą władz administracyjnych jest głównym centrum usługowym o zasięgu oddziaływania instytucji obejmującym prawie cały obszar gminy, pełni funkcję ośrodka kultury i rekreacji o zasięgu gminnym, pełni funkcję ośrodka edukacji - szkoły podstawowe i średnie o zasięgu gminnym, a także znajdują się tutaj dwa kościoły,
- b) drugi poziom tworzą wsie pełniące rolę o zasięgu obsługi ponadpodstawowej w których zlokalizowane są liczne usługi - pod względem pełnionych funkcji mają charakter ośrodków uzupełniających Koronowo, także w zakresie edukacji i kultury religijnej. Są to wsie takie jak: Mąkowarsko (SP+G+KP), Wierzchucin Królewski (SP+G+KP), Wtelno (SP+G+KP), a ponadto wsie: Tryszczyn, Morzewiec i Gościeradz leżące w południowej części gminy zdominowanej przez oddziaływanie Bydgoszczy.
- c) trzeci poziom tworzą wsie: w których zlokalizowane są szkoły obsługujące co najmniej jedną sąsiednią miejscowość oraz kościół parafialny. Są to Buszkowo (SP+KF), Byszewo (KP), Łąsko Wielkie (SP+ KP), Witoldowo (SP+KF) i Sitowiec (SP), wyposażone są w elementarny zestaw usług, głównie usługi handlowe, rzemiosła i obsługi rolnictwa.
- d) najniższy poziom hierarchiczny tworzą pozostałe miejscowości które nie prezentują potencjału podporządkowującego funkcjonalnie sąsiednich miejscowości.

*/SP – szkoła podstawowa, G- gimnazjum, KP – kościół parafialny, KF – kościół filialny/

Na terenie miasta i gminy Koronowo obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – wskazano na rysunku studium.

3. Stan środowiska przyrodniczego, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

3.1. Środowisko przyrodnicze

Położenie geograficzne

Gmina Koronowo położona jest w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, 29 km na północ od centrum Bydgoszczy, w dolinie rzeki Brdy. Miasto leży w kotlinie otoczonej wzgórzami na południowym skraju Borów Tucholskich, gdzie znajduje się szereg jezior połączonych w kompleks Zalewu Koronowskiego. Cechą charakterystyczną Gminy Koronowo jest polodowcowy krajobraz z licznymi wzniesieniami i pofałdowaniami; okolice jezior rynnowych przecinane są licznymi wąwozami. Położenie fizyczno-geograficzne Koronowa (wg J. Kondrackiego 1998 r.);

- prowincja - Niż Środkowoeuropejski (31);
- podprowincja – Pojezierze Południowobałtyckie; (314);
- makroregion – Pojezierze Południowopomorskie (314.7);
- mezoregiony – Pojezierze Krajeńskie, Dolina Brdy (314.72) i Równina Świecka.

Warunki klimatyczne

Pod względem klimatycznym obszar Gminy Koronowo znajduje się w granicach tzw. nadnoteckiej dzielnicy rolniczo – klimatycznej (wg R. Czumińskiego), którą charakteryzują opady rzędu 475-500 mm/rok. Dni z przymrozkami jest tu około 100-110 w roku, dni mroźnych 30-35. Długość okresu wegetacyjnego jest zróżnicowana i wynosi około 200-215 dni, pokrywa śnieżna zalega około 50 do 60 dni. Przeważającymi wiatrami są zachodnie (21,1%), południowo – zachodnie (13,7%) i północno – zachodnie (13%). Zgodnie z polską normą PN-82/B-02403 teren Polski podzielony został na pięć stref klimatycznych. Dla każdej z nich określono obliczeniową

temperaturę powietrza na zewnątrz budynków, która jest równa także temperaturze obliczeniowej powierzchni gruntu. Koronowo leży w II strefie klimatycznej, dla której temperatura obliczeniowa powietrza na zewnątrz budynku wynosi -18°C . Wielkość ta jest wykorzystywana do obliczenia szczytowego zapotrzebowania mocy cieplnej ogrzewanego obiektu. Średnia roczna temperatura dla gminy Koronowo wynosi $7,6^{\circ}\text{C}$, a roczna amplituda temperatury wynosi $10,2^{\circ}\text{C}$. Gmina charakteryzuje się korzystnymi warunkami solarnymi. Roczna gęstość strumienia promieniowania słonecznego (dane dla stacji aktynometrycznej Piła) waha się w granicach $727 - 1005 \text{ kWh/m}^2$.

Położenie miasta Koronowa sprzyja powstawaniu inwersji temperatury powietrza, która potęgowana jest dużą wilgotnością względną. Ogranicza to wymianę powietrza, co sprzyja koncentracji zanieczyszczeń powietrza.

Stopień walorów estetycznych krajobrazów wg mezoregionów fizyczno-geograficznych dla przeważającej części powierzchni gminy jest wysoki. Obszar gminy Koronowo znajduje się w całości w zlewni rzeki Brdy, należącej do dorzecza Wisły. Gmina charakteryzuje się wysokim procentem jeziorności -powyżej 6%. Stan czystości wód powierzchniowych określa się II i III stopniem klasy czystości. Największy zbiornik wodny – Zalew Koronowski ma $1560,0 \text{ ha}$. Zalew Koronowski w całości leży poza GZWP. Z oceny jakości zwykłych wód podziemnych w latach 1993 –1997 dla regionu bydgoskiego według GIOS wynika, że jakość tych wód jest nadal w kl. III i nie uległa zmianie (są to wody z czwartorzędu). Zbiornik Koronowski posiada wody w klasie III, co stanowi pogorszenie. Wody najślabsze jakościowo stwierdzono w rejonie Pieczysk, ma to związek z wykształceniem się uwarstwienia termicznego i tlenowego – dochodzi tu do intensywnych zakwitów fitoplanktonowych, zdominowanych przez sinice, glony uciążliwe dla rekreacyjnego wykorzystania wód.

Budowa geologiczna

Koronowo położone jest w obrębie mezoregionów: Pojezierza Krajeńskiego, Doliny Brdy i Równiny Świeckiej.

Pojezierze Krajeńskie (zachodnia, centralna i południowo-zachodnia część Gminy): tereny pierwotnie zajęte głównie przez lasy grądowe — grądy środkowoeuropejskie (*Galio sylvatici-Carpinetum*); w chwili obecnej tego typu lasy istnieją w postaci szczytkowej, a ich pierwotny obszar występowania na terenie Gminy zajęty jest

przez tereny rolnicze. Obniżenia terenu o utrudnionym odpływie to siedliska olsów (*Ribeso nigri-Alnetum*, *Sphagno squarrosi-Alnetum*). W sąsiedztwie drobnych cieków występowały pierwotnie łągi olszowo-jesionowe (*Fraxino-Alnetum*), obecnie również zachowane w postaci szczątkowej.

Dolina Brdy (przecina gminę w kierunku południkowym): obecnie główny obszar występowania zwartych kompleksów leśnych na terenie Gminy. Reprezentowane są one na tym terenie przez: kontynentalne bory mieszane (*Quercus roboris-Pinetum*, *Serratulo-Pinetum*) oraz kontynentalne śródłądowe bory sosnowe, zróżnicowane siedliskowo (*Peucedano-Pinetum*, *Cladonio-Pinetum*, *Molinio-Pinetum*). Niewielki areal zajmują płaty olsów (*Ribeso nigri-Alnetum*, *Sphagno squarrosi-Alnetum*) i łągi olszowo-jesionowe (*Fraxino-Alnetum*). Na krawędziach doliny zachowały się ponadto bardzo cenne fragmenty grądu środkowoeuropejskiego (*Galio sylvatici-Carpinetum*, m.in. projektowany rezerwat przyrody „Grabina”).

Wysoczyzna Świecka (fragmenty wschodniej części Gminy): teren o charakterystyce zbliżonej do Pojezierza Krajeńskiego, z większym udziałem naturalnej roślinności leśnej.

W skali gminy jeden z najcenniejszych fragmentów zbiorowisk leśnych to las "Grabina". Dominującym zbiorowiskiem roślinnym jest tam zaliczany do grądów subatlantycki las dębowo-grabowy (*Stellario-Carpinetum*), wykształcony w postaci naturalnej, z licznym udziałem typowych, w tym rzadkich gatunków runa (m.in. kokorycz wątła — *Corydalis fabacea*), oraz ze stanowiskami bardzo rzadkich w skali całego Pomorza gatunków roślin (m.in. przewiercień długolistny — *Bupleurum longifolium*). Grądy w postaci naturalnej należą

do rzadkości nie tylko w skali regionu ale i w całej Polsce. W związku z tym są wymieniane w listach zbiorowisk zagrożonych zanikiem. Gwarancją zachowania "Grabiny" w aktualnym stanie będzie wprowadzenie ochrony prawnej, proponowanej przez samorząd - rezerwatowej lub jako użytku ekologicznego.

Pod względem geomorfologicznym obszar gminy budują wysoczyzny morenowe i tzw. sandry Brdy, które towarzyszą rzece w całym jej przebiegu. Sandr zbudowany jest przeważnie z piasków grubych lub średnich z wkładkami żwirów i głazików. Utwory te są na ogół warstwowe. W ich spągu występuje glina morenowa, która zdeponowana została na piaskach fluwioglacjalnych lub utworach trzeciorzędowych.

Od powierzchni zalegają warstwy utworów czwartorzędowych o bardzo zróżnicowanej miąższości, zależnej od ukształtowania osadów podczwartorzędowych oraz działalności późniejszych czynników rzeźbotwórczych. Są one reprezentowane przez trzy poziomy glin zwałowych oraz osady wodnolodowcowe i zastoiskowe. Powyżej występują gliny zaliczane do zlodowacenia północnopolskiego, rozdzielone serią utworów fluwioglacjalnych.

Zasoby wodne

Koronowo leży na obszarze zlewni rzeki Brdy oraz na Pojezierzu Krajeńskim. Rzeka Brda została w latach 1960-62 spiętrzona dla celów energetycznych. W latach 1956-1960 powstało Jezioro Koronowskie, do którego przyłączone zostały jeziora rynnowe znajdujące się w dolinie sandrowej. Występujące jeziora polodowcowe mają kształt wąskich i długich rynien, oprócz tego charakteryzują się stromymi zboczami i są głębokie. Najciekawsze z nich należą do łańcucha tzw. *jezior byszewskich*, które ciągną się ok. 30 km z południowego zachodu na północny wschód i łączą się przez rzekę Krówkę z Brdą.

Przez teren Gminy Koronowo przepływa rzeka Brda – lewobrzeżny dopływ Wisły. W wyniku przegrodzenia rzeki Brdy w 49,14 km jej biegu zaporą ziemną w Pieczyskach o długości 340 m i wysokości 25 m powstał Zalew Koronowski.

Zbiornik leży w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego i stanowi fragment korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym, utworzonego jako element sieci ekologicznej ECONET – Polska. Pełni on funkcję energetyczną, wykorzystując w elektrowni wodnej „Samociążek” zasoby zmagazynowanej wody, oraz rekreacyjną. Jest jednym z ważniejszych zbiorników retencyjnych na terenie Polski.

Ważnym obiektem hydrotechnicznym w zlewni Zalewu Koronowskiego jest elektrownia wodna w Trzuszczynie na Brdzie. Brda przyjmuje oczyszczone mechaniczno-biologicznie ścieki z oczyszczalni w Koronowie w ilości 3 600 m³/d oraz z miasta Bydgoszczy w ilości 22 191,4 m³/d. Brda jest źródłem zaopatrzenia w wodę pitną dla aglomeracji bydgoskiej.

Według „Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce, wymagających szczególnej ochrony” autorstwa prof. A.Kleczkowskiego - teren

opracowania leży częściowo w obszarach wysokiej ochrony (OWO). Jest to zbiornik m.morenowy Byszewo o pow. 87 km².

Zbiornik międzymorenowy Byszewo posiada wody czwartorzędowe wysokiej ochrony (OWO). Zgodnie z opisem „Atlasu..”prof.A.Kleczkowskiego – średnia głębokość ujęć to 60m, zaś zasoby dyspozycyjne (szacunkowe) wynoszą 12,5 tys.m³/ dobę. Kierunek przepływu wód w tym zbiorniku – na południowy – wschód, ruch średnio-szybki, 30-100 m/a. Zbiornik zawiera wody w klasie Id (wg A.Macioszczykowej), co oznacza, że należy je uzdatniać / tabela /.

Wartości dopuszczalnych parametrów i stężeń w poszczególnych klasach jakości wód podziemnych (według A. Macioszczykowej)

Badana cecha stosowana jednostka	stosowane w Polsce przepisy sanitarne	klasa		
		Ic	Ib	Id
Sole amonowe MgN/dm ³	0,5	0,5	0,5	5,0
Azotany MgN/dm ³	10	10	10	50
Chlorki mgCl/dm ³	300	300	300	600
Mangan mgMn/dm ³	0,1	1,0	0,1	1,0
twardość ogólna mval/dm ³	10	12	10	15
wskaźnik coli	1	10	1	50
Żelazo mgFe/dm ³	0,5	5	0,5	10

gdzie:

- Ib** - wody czyste do użytku bez uzdatniania,
- Ic** - wody nieznacznie odbiegające od normy, łatwe do uzdatniania,
- Id** - wody znacznie odbiegające od normy, wymagające uzdatniania

a) Ochrona przyrody

Problematyka ochrony przyrody regulowana jest ustawą z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92 poz. 880 z późn. zm.) Zgodnie z art. 2 tej ustawy ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i jej składników, a zwłaszcza:

- dziko występujących roślin lub zwierząt i grzybów,
- roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową,
- zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia,
- siedlisk przyrodniczych,

- siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków przyrody nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt,
- krajobrazu,
- zieleni w miastach i wsiach,
- zadrzewień.

Celem ochrony przyrody jest m.in. utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami, zachowanie bioróżnorodności, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz edukacja ekologiczna.

Formy ochrony przyrody

Skuteczna ochrona przyrody wymaga określonych form, które w szczególności mają zapewnić możliwość zwiększonej ingerencji państwa w obszary objęte ochroną i możliwość zastosowania instrumentów administracyjnych i prawnych.

- **Natura 2000**

„To sieć obszarów chronionych, wyznaczonych na terenie państw Unii Europejskiej. Obszary te utworzono według wspólnych zasad, określonych w dwóch aktach prawnych, ustanowionych w 1979 i 1992 roku przez Komisję Europejską, mianowicie w Dyrektywie Ptasiej i Dyrektywie Siedliskowej. Głównym założeniem funkcjonowania systemu NATURA 2000 jest „ochrona przez zachowanie form użytkowania ziemi sprzyjającym chronionym wartościom”.

Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, do których należą: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

„Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, typy siedlisk przyrodniczych oraz gatunki roślin i zwierząt, ze wskazaniem typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym, wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, a także kryteria i sposoby wyboru reprezentatywnej liczby i powierzchni siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i

siedlisk zwierząt do ochrony w formie obszarów Natura 2000, mając na uwadze zachowanie szczególnie cennych i zagrożonych składników różnorodności biologicznej”. (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.).

W zakresie ochrony przyrody podstawowymi aktami prawnymi w UE są Dyrektywa Siedliskowa (dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory) i Dyrektywa Ptasia (dyrektywa Rady 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków). Mają one na celu utrzymanie różnorodności biologicznej państw członkowskich poprzez ochronę najcenniejszych siedlisk oraz gatunków fauny i flory na ich terytorium. Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez utworzenie spójnej Europejskiej sieci ekologicznej pod nazwą Natura 2000, złożonej z tzw. Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO), wytypowanych na podstawie Dyrektywy Siedliskowej i Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO) wytypowanych na podstawie Dyrektywy Ptasiej.

W dniu 21 lipca 2004 roku Minister Środowiska wydał rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz.U.Nr 229, poz.2313 – ze zm.). Do chwili obecnej ukazały się dwa rozporządzenia zmieniające, rozbudowujące listą obszarów w obrębie Polski (i województwa) a także jako funkcjonujące uznano obszary wytypowane przez WZS (Wojewódzki Zespół Specjalistyczny). Najbardziej aktualnym jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 198, poz. 1226).

Teren gminy Koronowo - znajduje się poza obszarami sieci Natura 2000).

- **Rezerwat**

„Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi” (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)

Na terenie gminy Koronowo znajdują się rezerваты:

Rezerwat Przyrody Różanna Dęby - to rezerwat częściowy o powierzchni ogólnej 5,94 ha utworzony na podstawie Rozporządzenia nr 14/2002 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 stycznia 2002 r. Celem utworzenia rezerwatu jest

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo
CZĘŚĆ PIERWSZA – UWARUNKOWANIA ROZWOJU*

zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych, występującego tu 200-letniego drzewostanu dębu szypułkowego, o charakterze naturalnym. Rezerwat położony jest w obrębie Różanna, leśnictwo Różanna, w oddziale 126f. Wokół rezerwatu wyznaczono otulinę o powierzchni 10,95 ha.

Rezerwat Przyrody Bagno Głusza - o pow. 166,96 ha /Nadleśnictwo Runowo/ Rezerwat częściowy utworzony na mocy Rozporządzenia Wojewowody Kujawsko - Pomorskiego 32/2003 z dnia 9 grudnia 2003 roku. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych, krajobrazowych i dydaktycznych cennych środowisk wodnych, bagiennych, łąkowych oraz leśnych, stanowiących ważne miejsca lęgów a także występowania rzadkich gatunków ptaków ze znacznym udziałem gatunków zagrożonych w skali krajowej oraz europejskiej. Jako lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe wymienić można gatunki takie jak: bąk, bączek, bocian biały, bocian czarny, trzmielojad, kania czarna, kania ruda, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, błotniak łąkowy, zielonka, rybitwa czarna, rybitwa zwyczajna, żuraw, skowronek borowy, gąsiorek, brzegówka, pokląskwa, brzęczka, trzciniak, ortolan, perkoz rdzawoszyi, gęgawa, cyraneczka, krakwa, płaskonos, nurogęś, wodnik, sieweczka rzeczna, czajka, kszyk, świergotek łąkowy, słowik szary, świerszczak, strumieniówka, rokitniczka, remiz oraz potrzos.

Obszar projektowanego rezerwatu przyrody „Grabina” w m. Koronowo

- **Obszary chronionego krajobrazu**

„Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych”. (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)

Na terenie gminy Koronowo znajdują się Obszary Chronionego Krajobrazu –

- 1) Obszar S I - Obszar Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego
- 2) Obszar S II - Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Sępoleńki łączący się z Obszarem Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego.

3) Obszar S III - Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Byszewskich wzdłuż jezior m.in. Studziennego, Wierzchucińskiego, Długiego, Tobolno.

Ustanowione rozporządzeniem Nr 9/91 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 czerwca 1991 r. (Dz. U. Woj. Bydg. z 1991 r. Nr 17 poz. 127, ze zm. z 1994 r. Nr 10 poz. 102) w sprawie utworzenia 22 obszarów krajobrazu chronionego w województwie bydgoskim.

Aktualnie obowiązującym aktem prawa miejscowego jest rozporządzenie Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Nr 11/2005 z dnia 9 czerwca 2005 roku (Dz. Urz. Woj. Kuj. Pom. Nr 72, poz.1375 ze zmianą Rozporządzenie Kujawsko-Pomorskiego Nr 3/2009 z dnia 14 kwietnia 2009 roku (Dz. Urz. Woj. Kuj. Pom. Nr 36, poz.778). W zakresie nakazów i zakazów obowiązują przepisy w/w Rozporządzeń Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w tym, zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej oraz zbiorników antropogenicznych o pow. do 1 ha, cieków wodnych stanowiących budowle i urządzenia melioracyjne, terenów przeznaczonych pod zabudowę, dla których szerokość strefy zakazu określa się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, przypadków budowy obiektów budowlanych, gdy w wyznaczonej strefie znajduje się zespół istniejącej zabudowy.

- **Pomniki przyrody**

“Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”. (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)

Na terenie gminy Koronowo znajdują się pomniki przyrody –

Na terenie gminy Koronowo znajdują się 43 pozycje rejestru (Starosta) pomników przyrody; większość występuje w obrębie parków wiejskich, przy szkołach i kościołach.

Lp.	Nr. Rej. Star. Bydg.	Nazwa gatunku drzewa/ obiektu	Typ obiektu	Miejscowość
1.	56	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (2)	Koronowo
2.	57	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Pojedyncze drzewo	Koronowo
3.	58	Żywotnik zachodni (Thuja occidentalis)	Pojedyncze drzewo	Koronowo
4.	59	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Pojedyncze drzewo	Koronowo
5.	80	---	Głaz narzutowy	Koronowo
6.	55	Dąb szypułkowy (Quercus robur) (30) Lipa drobnolistna (Tilia cordata) (2)	Grupa drzew (32)	Koronowo
7.	50	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	Pojedyncze drzewo	Buszkowo
8.	51	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (2)	Buszkowo
9.	52	Kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum)	Pojedyncze drzewo	Byszewo
10.	53	Buk zwyczajny (Fagus sylvatica)	Grupa drzew (2)	Gościeradz
11.	54	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (2)	Nowy Jasiniec-Młyn
12.	60	Dąb szypułkowy (Quercus robur) (12) Lipa drobnolistna (Tilia cordata) (2)	Grupa drzew (14)	Nowy Jasiniec
13.	61	---	Głaz narzutowy	Nowy Jasiniec
14.	62	„Kierda”	Głaz narzutowy	Pieczyska
15.	63	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Pojedyncze drzewo	Popielewo
16.	64	Stanowisko pełnika europejskiego (Trollius europaeus)	Stanowisko rośliny chronionej	Sitowiec
17.	65	---	Głaz narzutowy	Stopka
18.	66	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	Grupa drzew (2)	Więzowno
19.	67	Wierzba biała (Salix alba)	Grupa drzew (2)	Wiskitno
20.	68	Lipa drobnolistna (Tilia cordata)	Pojedyncze drzewo	Witoldowo
21.	69	Kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum)	Pojedyncze drzewo	Wtelno
22.	70	---	Głaz narzutowy	Dębowa Góra
23.	71	---	Głaz narzutowy	Dębowa Góra
24.	72	---	Głaz narzutowy	Wymysłowo
25.	73	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Pojedyncze drzewo	Ługowo
26.	74	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (6)	Ługowo

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo
CZĘŚĆ PIERWSZA – UWARUNKOWANIA ROZWOJU

27.	75	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (5)	Sokole Kuźnica
28.	76	Sosna zwyczajna (Pinus sylvestris)	Pojedyncze drzewo	Różanna
29.	77	---	Głaz narzutowy	Sokole Kuźnica
30.	78	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Pojedyncze drzewo	Krówka leśna
31.	79	---	Głaz narzutowy	Nowy Jasiniec
32.	81	Sosna zwyczajna (Pinus sylvestris)	Grupa drzew (2)	Wilcze Gardło
33.	82	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (2)	Byszewo
34.	83	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (2)	Byszewo
35.	84	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Pojedyncze drzewo	Skarbiewo
36.	85	---	Głaz narzutowy	Glinki
37.	86	Buk zwyczajny (Fagus Sylvatica)	Pojedyncze drzewo	Gościeradz
38.	87	Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior)	Pojedyncze drzewo	Lipniki
39.	88	Wierzba biała (Salix alba)	Pojedyncze drzewo	Łukowiec
40.	89	Drzewostan sosnowy o powierzchni ok. 2 ha	Inne (powierzchniowy)	Kadzionka
41.	90	Drzewostan modrzewiowo-dębowy o powierzchni 2,79 ha	Inne (powierzchniowy)	Różanna
42.	91	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (3)	Różanna
43.	92	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Grupa drzew (12)	Różanna

Szereg obiektów, założeń dworsko-parkowych w obrębie gminy Koronowo zostało poddanych ochronie na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury. Warto wspomnieć, że w 1991 roku przeprowadzono w obrębie wówczas jeszcze województwa bydgoskiego inwentaryzację pn. „Rozpoznanie stanu zachowania parków wiejskich województwa bydgoskiego”. Celem jej było nie tylko odnalezienie cennych okazów drzew, wartych uznania za pomniki przyrody ale też wskazanie całych założeń, wartych opieki konserwatorskiej służb ochrony zabytków. Wskazano wówczas na obiekty w Bieskowie, Gościeradzu, Hucie, Iwickowie, Lipinkach, Morzewcu, Nowym Dworze, Wiskitnie i Witoldowie. Na skutek tego rekonesansu ujawniono szereg pomników przyrody, co znalazło wyraz w kolejnych rozporządzeniach Wojewody o ich uznaniu. Fakt, iż te same obiekty uznano za cenne i wprowadzono ochronę

konserwatorską / strefy „A” i „B” /, świadczy o ich stanie wartym zachowania. (szczegółowo temat ten omówiono w części „zabytki”).

- **Użytki ekologiczne**

“Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzeczka, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania”. (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.)

Na terenie gminy Koronowo znajdują się użytki ekologiczne – zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego Nr 346/94 Wojewody Bydgoskiego z dnia 30.12.1994r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne tworów przyrody na terenie województwa bydgoskiego [Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 1/95, poz. 3]. 25 użytków ekologicznych - zlokalizowanych na terenie administrowanym przez Lasy Państwowe.

Użytki ekologiczne na terenie Gminy Koronowo (podstawa prawna: Rozp. nr 1/2004 Woj.Kuj.-Pom. z dnia 19 stycznia 2004 r.; Dz. Urz. W. Kuj.-Pom. 8/2004 poz. 76)

Lp.	Nr obiektu (l.p. w załączniku do rozp.)	Powierzchnia na terenie Gminy [ha]	Lokalizacja	Opis obiektu
1	880	0,60	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 166r	Teren trwale zabagniony
2	881	0,43	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 170f	Teren trwale zabagniony
3	882	153,5	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 182Ac; Af; Ag; Ah; Aj; Al; Ba; Bc; Bd; Ca; Cc	Teren trwale zabagniony
4	883	0,91	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 182Da	Teren trwale zabagniony
5	884	0,92	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 182Db	Teren trwale zabagniony
6	885	2,49	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 182Dc	Teren trwale zabagniony
7	886	0,81	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 182Dd	Teren trwale zabagniony
8	903	5,76	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 184a	Teren trwale zabagniony
9	904	5,81	LP Nadl. Runowo, Obr. Sošno, pododdz. 184Aa; Ad	Bagno
10	786	2,36	LP Nadl. Różanna, Obr. Różanna, pododdz. 9b; 10i;19a	Bagno

11	787	7,44	LP Nadl. Różanna, Obr. Różanna, pododdz. 27Br; Ca;Cb	Bagno zadrzewione
12	788	1,44	LP Nadl. Różanna, Obr. Różanna, pododdz. 125f, 143b	Bagno
13	789	0,80	LP Nadl. Różanna, Obr. Różanna, pododdz. 132c	Bagno
14	790	8,28	LP Nadl. Różanna, Obr. Różanna, pododdz. 136b, 137c	Bagno
15	791	0,32	LP Nadl. Różanna, Obr. Różanna, pododdz. 143k	Bagno
16	792	1,86	LP Nadl. Różanna, Obr. Stronno, pododdz. 22a	Bagno
17	793	0,88	LP Nadl. Różanna, Obr. Stronno, pododdz. 22g	Bagno zadrzewione
18	794	0,66	LP Nadl. Różanna, Obr. Stronno, pododdz. 188d	Bagno
19	797	3,35	LP Nadl. Różanna, Obr. Stronno, pododdz. 200c	Bagno
20	798	0,87	LP Nadl. Różanna, Obr. Stronno, pododdz. 200f	Bagno
21	799	2,21	LP Nadl. Różanna, Obr. Stronno, pododdz. 201b	Bagno
22	800	3,08	LP Nadl. Różanna, Obr. Stronno, pododdz. 209f	Bagno
23	1688	0,58	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 141f	Bagno
24	1689	1,48	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 141i, 152b	Bagno
25	1690	0,27	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 152d	Bagno
26	1691	0,83	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 152g	Bagno
27	1692	0,55	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 156i	Bagno
28	1693	28,02	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 163a, 164a, 179c, 180c	Bagno
29	1694	5,10	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 168b, 169c	Bagno
30	1695	0,26	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 169f	Bagno
31	1696	2,52	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 169g	Bagno
32	1697	0,40	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 185d	Bagno
33	1698	2,21	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 186f	Bagno
34	1699	0,44	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 186g	Bagno
35	1700	0,33	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 186h	Bagno
36	1701	0,28	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 187f	Bagno
37	1702	2,06	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 87d	Bagno
38	1715	4,17	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka,	Bagno

			pododdz. 137d	
39	1716	3,86	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 147h	Bagno
40	1717	3,93	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 162a	Bagno
41	1718	3,71	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 160h, 175b	Bagno
42	1719	0,42	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 175h	Bagno
43	1720	0,81	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 189b	Bagno
44	1721	1,64	LP Nadl. Zamrzenica, Obr. Świekatówka, pododdz. 189f	Bagno
45	1775	1,16	LP Nadl. Żołędowo, Obr. Tryszczyn, pododdz. 341d	Bagno

Cała gmina znajduje się w zasięgu strefy ochrony pośredniej zewnętrznej komunalnego ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Brdy „Czyżkówko” w Bydgoszczy /na mocy decyzji administracyjnej nr OŚ – X-6210/104/98 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 grudnia 1998 r. z późn. zm./

W związku z tym przy realizacji nowych inwestycji obowiązują ograniczenia dla stref ochrony pośredniej ujęcia wód zgodnie z obowiązującymi przepisami. Należy dążyć do całkowitej likwidacji zrzutu ścieków nieoczyszczonych i zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych z gospodarki komunalnej w celu spełnienia przez te wody standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej (głównie poprzez rozbudowę systemów kanalizacyjnych i usprawnienie pracy gminnej oczyszczalni, a także budowę mniejszych oczyszczalni przyzgodowych lub zbiorników bezodpływowych), z uwagi na usytuowanie gminy w zlewni chronionej rzeki Brdy oraz występowanie na jej terenie i w najbliższym sąsiedztwie dużych powierzchni obszarów chronionych cennych pod względem przyrodniczym, kulturowym i krajobrazowym.

Poprawa środowiska i jakości życia mieszkańców wynika z założeń VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010. W Polsce, podstawowymi działaniami ukierunkowanymi na zdobycie ww. celu będzie:

- zwiększenie lesistości z 28,5% (2001 rok) do 30% (2020 rok) a w dalszej perspektywie do 32 – 33%;

- włączenie wyznaczonych obszarów do europejskiej sieci NATURA 2000;
- ochrona terenów wodno-błotnych;
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych.

Poznanie zasobów przyrodniczych regionu jest niezbędnym warunkiem do określenia kierunków i form jego ochrony. Potrzeba inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy Koronowo wynika z zapisów Programu Wykonawczego do II PEP, który wskazuje na konieczność wsparcia prac badawczych dotyczących stanu polskiej przyrody i bioróżnorodności oraz rozpoznania zagrożeń różnorodności biologicznej. Celem prac inwentaryzacyjnych jest dostarczenie informacji o środowisku przyrodniczym dla prac planistycznych (plany zagospodarowania przestrzennego) a jednocześnie rozpoznanie walorów środowiska. Uzyskane w ten sposób dane będą stanowić podstawę objęcia ochroną obszarów i obiektów o wysokich walorach przyrodniczych. Opracowania inwentaryzacyjne stanowić będą również cenną pomoc w kształtowaniu podstaw świadomości ekologicznej społeczności lokalnej.

Należy się również skupić na działaniach ukierunkowanych na wykształcenie spójności między istniejącymi terenami leśnymi szczególnie na obszarach rolniczych i miejskich oraz kształtowaniu systemu zieleni w oparciu o system wodny oraz bieżącej ochronie terenów cennych przyrodniczo i ochronie lasów.

Przewidywany kierunek rozwoju terenu może mieć istotny wpływ na jego walory przyrodnicze, ich degradację i przekształcanie.

b) Obszary występowania zagrożeń środowiska przyrodniczego:

- objęte zagrożeniem występowania bardzo silnej i silnej erozji wietrznej gleb. Wskazane podjęcie działań polegające na utworzeniu pasów zieleni w celu ochrony tego obszaru.
- objęte zagrożeniem występowania erozji wąwozowej silnej położone są w strefie nadbrzeżnej jezior Byszewskich. Wskazane podjęcie działań polegające na wprowadzeniu zieleni umacniającej.

- objęte zagrożeniem występowania erozji wodno-powierzchniowej - położone na zboczach i skarpach przy jeziorach i rzece Brdzie. Wszelkie działania gospodarcze i inwestycyjne wymagają zwrócenia uwagi na występowanie zjawiska erozji, a także podjęcie działań w celu zmniejszenia, a docelowo całkowitego zlikwidowania zagrożenia erozyjnego.

3.2. Rolnictwo

a) produkcja rolnicza

Gmina Koronowo wchodzi w skład pięciu regionów glebowo-rolniczych (według IUNG w Puławach): Nakielsko-Koronowskiego (zachodnia część gminy), Borów Tucholskich, Północno-Świeckiego (wschodnia część gminy), Pradoliny (południowo-wschodnia część gminy) i Więcborskiego (w zachodniej części k. Popielewa). Region Nakielsko-Koronowski charakteryzuje falista bądź pagórkowata rzeźba terenu z większymi obszarami równinnymi, korzystna dla produkcji rolnej. Gleby w tym rejonie są mało zróżnicowane. Wytworzone z glin spiaszczonych i zaliczane do typów: brunatnych wylugowanych, płowych oraz brunatnych właściwych a czasem do czarnych ziem. Warunki przyrodnicze są tu dość korzystne dla produkcji roślinnej, gdyż dominują dobre gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego i pszenno-dobrego, natomiast wzdłuż krawędzi dolin i rynien postglacjalnych (np. wzdłuż rynny Jezior Byszewskich) występuje licznie kompleks pszenno-wadliwy utrudniający zabiegi agrotechniczne. Użytki zielone są tu średniej wartości rolniczej i należą do siedlisk pobagiennych i grądowych. Gleby tego regionu odznaczają się dobrym i średnim stopniem kultury i są dość zasobne w przyswajalne dla roślin składniki pokarmowe. Odczyn gleb jest kwaśny. Agroklimat jest korzystny. Wyżej opisany region posiada najbardziej korzystne w gminie warunki dla rozwoju rolnictwa wysokotowarowego a w rejonie Tryszczyna, Wtelnia, Witoldowa, Krąpiewa, Lucimia i Okola - dla produkcji sadowniczej i warzywniczej.

W północno-wschodniej części gminy (Region Północno-Świecki) są nieco gorsze warunki dla produkcji rolniczej. Pomimo występowania dość dobrych gleb i korzystnej rzeźby terenu istnieją tu jedynie warunki do uprawy żyta i ziemniaków. Dla innych upraw gleby są zbyt lekkie a ponadto poprzedzielane dużymi kompleksami leśnymi (w zarządzie Nadleśnictwa Zamrzenica). W części pradolinowej (obszar południowej

Doliny Brdy po miasto Koronowo) dominują dwa typy rzeźby: płaskorówninna ze słabymi glebami (kompleksy żytnej słabej, żytnej bardzo słabej i zbożowe - pastewny słabej) zaliczane do gleb bielcowych bądź płowych.. Występujące tu użytki zielone są słabej i średniej wartości rolniczej i wytworzone zostały na glebach pochodzenia organicznego. (występowanie gleb organicznych i gleb najwyższych klas bonitacyjnych oznaczono na załączniku graficznym do Prognozy).Pod względem siedliskowym są to użytki bagienne i pobagienne. Ponad 30 % użytków zielonych jest trwale podmokłych i wymaga melioracji.

Oprócz rzeźby płaskorówninnej jest rzeźba pagórkowata, czasem lekkofalista, w całości pokryta lasami sosnowymi (Nadleśnictwo Różanna). Na terenie gminy Koronowo występują gleby dobre (klasy bonitacyjne I-IIIb) - wynoszące na gruntach ornych 42,4 %, na użytkach zielonych - 2,6 %. Jednak najwięcej w gminie jest gleb klasy IVa (32,7 %). Wskaźnik bonitacji gleb jest dość wysoki i wynosi odpowiednio dla gruntów ornych - 1,03, dla użytków zielonych - 0,52, ogółem dla użytków rolnych - 1,00. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej charakteryzujący łącznie jakość gleb, warunki wodne i klimatyczne wynosi 73,6 pkt/100 możliwych, co plasuje ją na 16 miejscu w województwie. Na terenie gminy Koronowo występuje dużo terenów zagrożonych czynnikami przyrodniczymi. Erozją wodną (silną i bardzo silną) zagrożonych jest 212 ha użytków rolnych (0,9 %), wąwozową - 985 ha (2,4 %) i wietrzną - ok. 4 tys. ha użytków rolnych. Erozja występuje w szczególności na terenach położonych wzdłuż rynien postglacjalnych (Rynna Jezior Byszewskich, Dolina Brdy) oraz w obniżeniach terenu i stokach. Ponadto w gminie pomiędzy Trzyszczyńskiem a Wtelnem oraz na terenach przyleśnych między Lnianem a Mąkowskim występuje niedobór wód powierzchniowych i wglębnych. Wyżej wymienione zagrożone tereny powinny być objęte szczególnym ograniczeniem intensywności produkcji rolniczej (zakazem rolniczego wykorzystania gnojowicy, nawożenia mineralnego i lokalizacji ferm zwierzęcych).

Gmina Koronowo sąsiaduje (graniczy) z OSN 1 (obszarem szczególnie narażonym) na odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód, co znalazło wyraz w rozporządzeniu nr 2/2008 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 29 kwietnia 2008 roku w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych , z

których azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Kotomierzanka, płynąca w granicy gminy). Ww. rozporządzenie ukazało się w Dzienniku Urzędowym Woj. Kujawsko-Pomorskiego nr 77, poz.1277)

W świetle procesu integracji z UE, za kluczowe należy uznać skuteczne zrestrukturyzowanie lokalnego rolnictwa. Koncepcja rozwoju rolnictwa zakłada:

- intensyfikację produkcji rolnej poprzez tworzenie dużych gospodarstw produkcyjnych i nowoczesnych gospodarstw specjalistycznych;
- rozwój przetwórstwa rolnego;
- zmniejszenie liczby gospodarstw małych, utrzymujących się jedynie z rolnictwa;
- tworzenie gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych;
- zalesienie obszarów o słabych glebach;

Z punktu widzenia ochrony środowiska ważne będą działania prowadzące do minimalizacji wpływu gospodarki rolnej na środowisko i rozwoju infrastruktury ochrony środowiska obszarów wiejskich jak również działania edukacyjne rolników z zakresu stosowania zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

Jakość gleb w gminie Koronowo w %

Klasa	Grunty orne	Użytki zielone
I	-	-
II	8,8061	-
III a	2 366,3349	32,5136
III b	6 123,1048	-
IV a	6569,54	475,9143
IV b	2 550,2961	-
V	1 716,1146	461,5702
VI	352,8591	187,4014
VI z	45,8518	-

Źródło: Urząd Miejski w Koronowie

Oprócz rzeźby płaskorówninnej jest rzeźba pagórkowata, czasem lekkofalista, w całości pokryta lasami sosnowymi (Nadleśnictwo Różanna).

Na terenie gminy Koronowo występuje dużo terenów zagrożonych czynnikami przyrodniczymi. Erozją wodną (silną i bardzo silną) zagrożonych jest 212 ha użytków rolnych (0,9 %), wąwozową - 985 ha (2,4 %) i wietrzną - ok. 4 tys. ha użytków rolnych. Erozja występuje w szczególności na terenach położonych wzdłuż rynien postglacialnych (Rynna Jezior Byszewskich, Dolina Brdy) oraz w obniżeniach terenu i stokach.

Ponadto w gminie pomiędzy Trzuszczynem a Wtelnem oraz na terenach przyleśnych między Lucimiem a Mąkowskim występuje niedobór wód powierzchniowych i wglębnych. Wyżej wymienione zagrożone tereny powinny być objęte szczególnym ograniczeniem intensywności produkcji rolniczej (zakazem rolniczego wykorzystania gnojowicy, nawożenia mineralnego i lokalizacji ferm zwierzęcych).

Struktura agrarna

Użytki rolne stanowią 57,28 % ogólnej powierzchni gruntów gminy. Udział użytków zielonych w użytkach rolnych jest niski i wynosi 1,88 %.

Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych (%)

Gmina Koronowo							
Grupy obszarowe (ha)							
Wyszczególnienie	1-2	2-5	5-10	10-15	15-30	30-50	pow. 50
Szt.	436	333	283	214	281	106	56
%	25,51	19,49	16,56	12,52	16,44	6,25	3,28

Źródło: Urząd Miejski w Koronowie

Produkcja rolnicza

Główne kierunki produkcji roślinnej to produkcja zbóż, ziemniaków i buraków cukrowych. Bardzo znaczącą pozycję w gminie zajmuje produkcja warzyw i owoców.

Powierzchnia zasiewów w gminie wynosiła w 2008 roku 20,14 tys. ha. W strukturze zasiewów dominują zboża zajmujące 69,28 %.

Powierzchnia upraw i plony są w poszczególnych sołectwach zdeterminowane warunkami glebowymi i klimatycznymi. Najlepsze wyniki osiągają rolnicy w południowej części gminy.

Gmina Koronowo posiada sporo rejonów, w których dominują uprawy sadownicze i warzywnicze, posiada największy areal sadów, głównie jabłoniowych i wiśniowych (ok. 100 ha). Czynnikiem ograniczającym wielkość plonów i zbiorów owoców jest niedoinwestowanie sadów w urządzenia nawadniające.

b) produkcja zwierzęca

Stan pogłównia trzody chlewnej ocenić można jako średni, natomiast bydła i owiec słaby.

W gminie Koronowo bardzo ważną pozycję w dochodach rolników, zwłaszcza w mniejszych obszarowo gospodarstwach stanowi chów trzody chlewnej.

3.3. Leśnictwo

Gmina Koronowo zalicza się do gmin o średniej lesistości wynoszącej 31 %.

Lasy i grunty leśne zajmują w gminie 11.877 ha.

Na 1 mieszkańca gminy przypada 0,97 ha lasów i gruntów leśnych.

Lasy publiczne dominujące w zasobach leśnych są w zarządzie 2 nadleśnictw: Różanny i Zamrzenicy. Są to głównie lasy sosnowe (wzdłuż rynny jezior Byszewskich i Zalewu Koronowskiego). Drzewostany iglaste zajmują ok. 90 % powierzchni, co decyduje o słabej odporności lasów na czynniki degradujące (szkodliwe emisje przemysłowe i komunikacyjne, zagrożenie pożarowe). Degradacji sprzyja również duży udział drzewostanów najmłodszych klas wieku oraz mała różnorodność składu.

Na terenie gminy najważniejsza funkcja lasów to rekreacyjno-wypoczynkowa. Wzrost lesistości odbywa się kosztem najslabszych gleb użytkowanych dotąd rolniczo (klasy VIz i VI).

4. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia – demografia, infrastruktura społeczna

4.1. Sytuacja demograficzna

Na dzień 30.06.2008 roku gminę zamieszkiwało 23481 osób, z czego miasto 10849, a 12632 osoby zamieszkiwały miejscowości wiejskie (wg Urzędu Gminy). Gęstość zaludnienia w Koronowie wynosiła 387 osób/km², a na obszarach wiejskich gminy 33 osoby/km².

Sieć osadniczą gminy tworzy miasto i 55 miejscowości wiejskich (wg GUS) o liczbie mieszkańców mieszczącej się w przedziale od 3 do 1316. Miejscowości wiejskie wchodzi w skład 33 sołectw liczących od 88 do 1316 osób. Wsie w gminie (nie licząc leśniczówek) należą do nieco większych niż średnio w województwie kujawsko-pomorskim, zamieszkuje je przeciętnie 230 osób, natomiast duża powierzchnia gminy sprawia, że gęstość sieci osadniczej jest niższa od przeciętnej w województwie.

Ponad 46% mieszkańców zamieszkuje miasto, największe sołectwo – Mąkowsko – tylko 10,4% ludności wiejskiej gminy, a 3 największe sołectwa 25%. Fakt rozproszenia mieszkańców jest niekorzystny, ponieważ utrudnia wyposażanie wsi w infrastrukturę techniczną i powoduje zmniejszenie dostępności do obiektów infrastruktury społecznej, co wpływa na obniżenie jakości życia mieszkańców.

Wielkość sołectw jest mocno zróżnicowana – największe (Mąkowsko i Wtelno) zamieszkałe są odpowiednio przez 1316 i 953 osób (tj. po 10,4% i 7,5% ludności wiejskiej), a najmniejsze (Osiek i Skarbiewo) liczą 88 i 96 osób (0,7 i 0,8% ludności wiejskiej).

Liczba mieszkańców gminy wg miejscowości w 2008 roku (stan na dzień 30 VI 2008)

Miejscowość	liczba ludności	miejscowość	liczba ludności	miejscowość	liczba ludności
Koronowo	10849	Wilcze	265	Motyl osada	
Mąkowarsko	1316	Gościeradz	334	Stronno Leśn.	
Wtelno	953	Gogolin	250	Stefanowo	
Tryszczyn	881	Glinki	223	Kadzionka	
Nowy Dwór	640	Łąsko Małe	221	Wejnowo	
Lucim	605	Salno	220	Krówka	
Wierzchucin Król.	588	Huta	215	Łakomowo	
Stary Dwór	572	Sitowiec	208	Puszczyn	
Wiskitno	564	Nowy Jasiniec	199	Różanna	
Łąsko Wielkie	403	Byszewo	168	Tylna Góra	
Więzowno	397	Dziedzinek	160	Pólko	
Witoldowo	395	Morzewiec	152	Ługowo	
Samociążek	381	Gogolinek	149	Wilcze Gardło	
Gościeradz	376	Bytkowice	106	Bieskowo	
Buszkowo	375	Popielewo	101	Młynkowo	
Okole	345	Skarbiewo	96	Wtelenko	
Stopka	339	Osiek	88	Rudno	6
Stary Jasiniec	310	Sokole Kuźnica	51	Brzozowo	4
Krapiewo	269	Kopalnia	42	Wymysłowo	3
				<i>Razem</i>	23481

Źródło: Urząd Miejski w Koronowie

Do 1998 roku liczba mieszkańców gminy wykazywała tendencję wzrostową, później do 2000 r. spadała (w tym czasie ubyło 364 osoby), a od 2001 roku systematycznie wzrasta. W czerwcu 2008 roku osiągnęła najwyższą liczbę w analizowanym okresie, w ciągu którego wzrosła o 1793 osoby.

rok	gmina	Liczba ludności	
		miasto	wieś
1986	21688	9586	12102
1987	21668	9608	12060
1988	22036	9851	12185
1989	22100	10016	12084
1990	22136	10042	12094

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo
CZĘŚĆ PIERWSZA – UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1991	22279	10225	12054
1992	22566	10306	12260
1993	22677	10373	12304
1994	22766	10402	12364
1995	22800	10538	12262
1996	22937	10595	12342
1997	23028	10604	12424
1998	23109	10640	12469
1999	22859	10766	12093
2000	22745	10721	12024
2001	22935	10818	12117
2002	23056	10845	12211
2003	23133	10855	12278
2004	23130	10818	12312
2005	23203	10796	12407
2006	23297	10832	12465
2007	23407	10890	12517
2008*	23481	10849	12632

*dane na dzień 30.06.2008 wg Urzędu Miejskiego w Koronowie

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

W porównaniu do województwa kujawsko-pomorskiego udział ludności miejskiej w gminie Koronowo jest zdecydowanie niższy, a liczba mieszkańców miasta wzrasta wolniej niż liczba mieszkańców obszarów wiejskich gminy. Miasta są dobrze wyposażone w urządzenia infrastruktury społecznej i technicznej, koncentrują się w nich usługi (przez co dostęp do nich jest łatwiejszy), a ich wielkość wpływa na możliwość obsługi również mieszkańców obszarów wiejskich, ponieważ im większe miasto tym lepiej rozwinięte usługi i większa liczba miejsc pracy.

Najliczniejszą grupę wiekową w gminie stanowi ludność w wieku 20 do 24 lat – 9,0% ludności gminy, tj. 8,6% mieszkańców miasta i 9,4% ludności wsi. Sytuacja ta sugeruje, że w ciągu najbliższych lat zwiększać się będzie liczebność grupy 25 do 29 lat, choć jest to i tak druga pod względem liczebności grupa wiekowa w gminie, a

najliczniejsza w mieście – stanowi 9,1% populacji miasta. W związku z faktem, że bardzo duży odsetek zawieranych małżeństw i urodzeń przypada na ludzi w wieku 20-29 lat, w najbliższym czasie można spodziewać się liczby urodzeń na obecnym poziomie. Liczebność grupy mieszkańców w wieku 10 - 19 lat jest na tym samym poziomie co grupy mieszkańców w wieku 50 - 59 lat. W ciągu najbliższych 10 lat osiągnie ona wiek produkcyjny i wejdzie na lokalny rynek pracy.

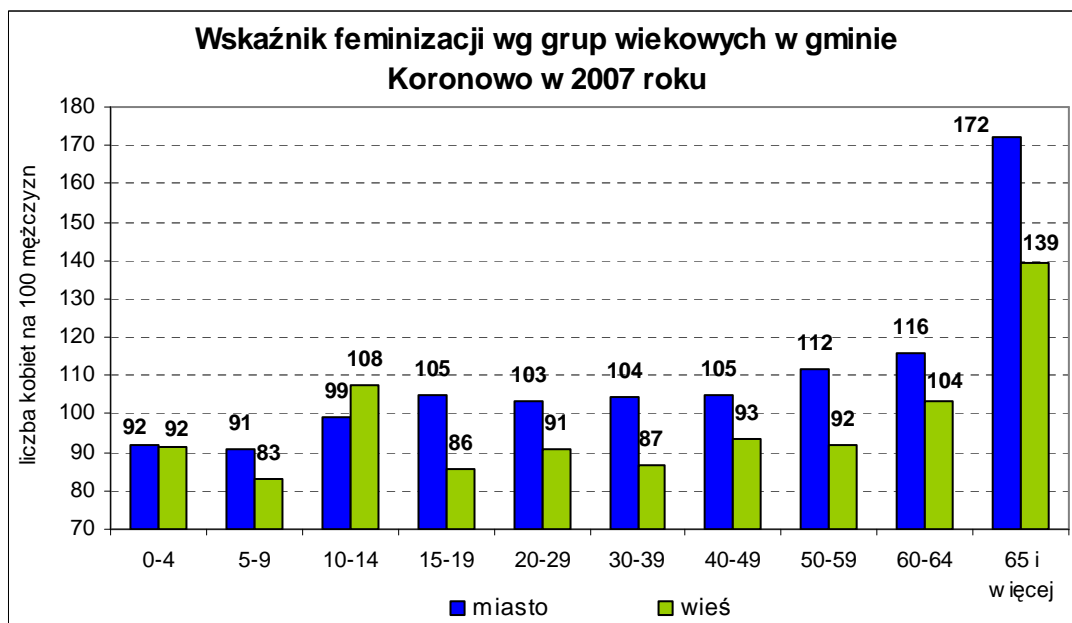
Podobnie jak na terenach innych gmin, w gminie Koronowo w przeciągu kilkunastu lat zachodził proces zmniejszania się liczby urodzeń, w wyniku którego systematycznie zmniejszała się liczba dzieci. Liczba najmłodszych dzieci w Koronowie jest o 37% mniejsza niż młodzieży w wieku 15 – 19 lat i o 22% mniejsza, niż młodzieży w wieku 10 – 14 lat, odpowiednio na obszarach wiejskich gminy liczba ta jest mniejsza o 31% i 23%. W najbliższych latach nastąpi więc spadek liczby dzieci w wieku szkolnym. Przewiduje się, że w roku 2014 do szkoły podstawowej będzie uczęszczała ok. 10% mniejsza liczba uczniów niż w 2007 roku, natomiast o 25% spadnie liczba uczniów gimnazjum. Sytuację tą powinno uwzględnić się przy planowaniu liczby miejsc w szkołach.

W 2007 roku Koronowo zamieszkiwało 1366 osób w wieku poprodukcyjnym, a obszary wiejskie gminy 1723 osób (kobiety powyżej 59 lat, mężczyźni powyżej 64 lat), co stanowiło odpowiednio 12,5% i 13,8% ogółu mieszkańców na danym terenie. Na uwagę zasługuje udział mieszkańców w grupie wiekowej 15 do 19 lat. Część z nich już obecnie, a pozostali w ciągu najbliższych 3 lat, wejdzie na lokalny rynek pracy powiększając grupę produkcyjną. Łącznie w gminie grupa ta (15 do 19 lat) liczyła w 2007 roku 1835 osób, co stanowiło 7,8% ogółu mieszkańców.

Udział poszczególnych grup produkcyjnych ma wpływ na wielkość wskaźnika obciążenia ekonomicznego, czyli liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W Koronowie wskaźnik ten jest nieco korzystniejszy, niż średnio w miastach województwa kujawsko-pomorskiego i w 2007 roku wynosił 50,0 (wobec 52,2). Na obszarach wiejskich gminy wskaźnik wynosił 57,3 i był korzystniejszy niż na obszarach wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego (59,2).

W Koronowie w 2007 roku miała miejsce przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn (5692 wobec 5198), skutkiem czego wskaźnik feminizacji miał wartość

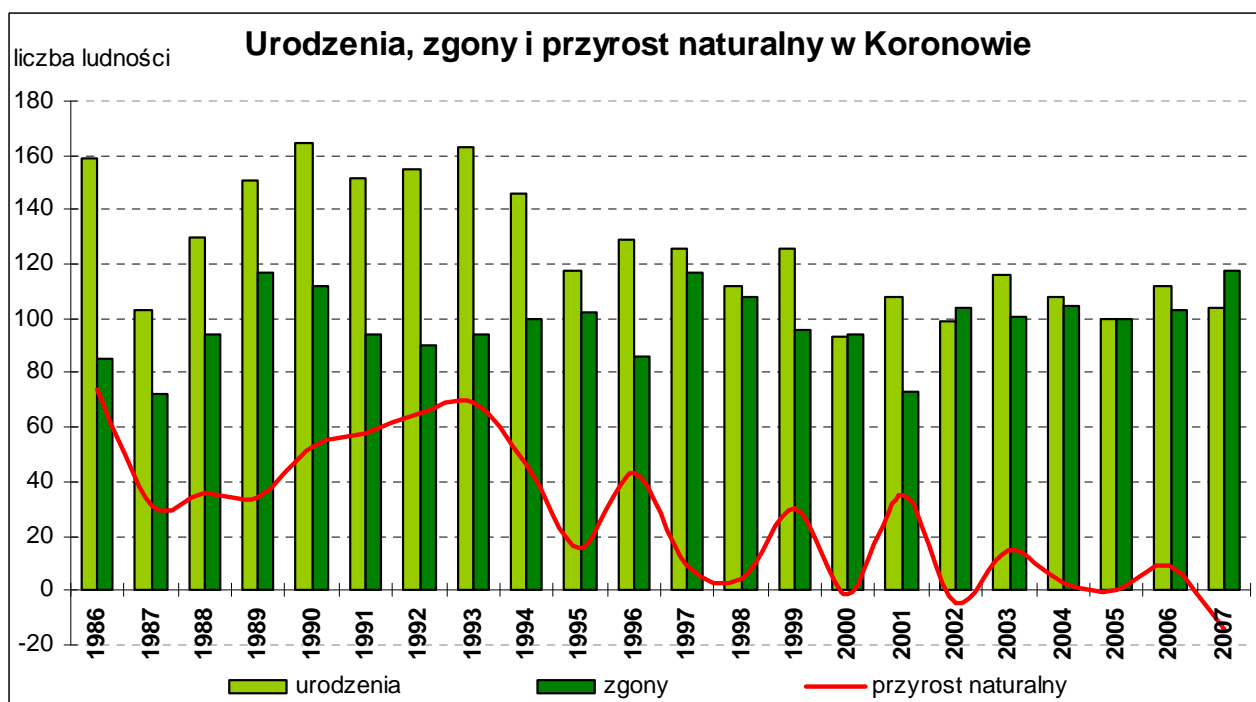
110 i był minimalnie niższy od wskaźnika charakteryzującego ludność miejską województwa, który wynosił 112. Na obszarach wiejskich gminy występowała liczebna przewaga mężczyzn nad kobietami (6381 wobec 6136), w wyniku której wskaźnik feminizacji wyniósł 96 i był niższy od wskaźnika dla obszarów wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego (100).

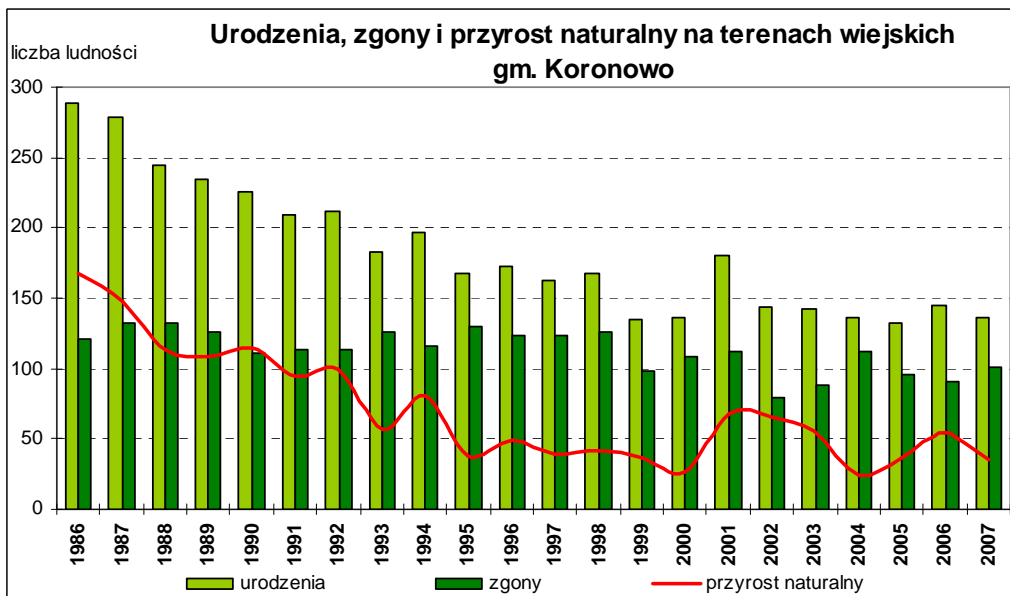

Wskaźnik feminizacji jest silnie zróżnicowany w poszczególnych grupach wiekowych. Niekorzystny jest w najmłodszych grupach wiekowych w mieście, a na wsi do 60 roku życia prawie we wszystkich grupach wiekowych (za wyjątkiem grupy 10-14 lat) jest on niższy od 100, co oznacza, że w grupach tych występuje przewaga mężczyzn, zdecydowanie większa na wsi niż w mieście. Może to utrudniać zawieranie małżeństw i wpływać na przyspieszenie starzenia się ludności (mniejsza liczba urodzeń) oraz powodować migracje. Obecnie największe znaczenie dla rozwoju demograficznego gminy ma wielkość wskaźnika w grupie 20 do 29 lat, ze względu na fakt, że grupa ta koncentruje największą liczbę zawieranych małżeństw i urodzeń. W Koronowie w grupach wiekowych od 15 roku życia ma miejsce niewielka przewaga liczebna kobiet (wskaźnik feminizacji wynosi 103-105). Wzrost wskaźnika jest spowodowany większą umieralnością mężczyzn, natomiast znaczne zwiększenie wartości wskaźnika wśród ludności w wieku powyżej 60 lat jest typowe dla większości gmin.

Wielkość ruchu naturalnego określają dwa podstawowe wskaźniki - urodzeń i zgonów oraz będący ich pochodną - wskaźnik przyrostu naturalnego (różnica wielkości urodzeń i zgonów).

Od początku lat 80-tych w gminie Koronowo (podobnie jak w innych polskich gminach) ma miejsce znaczne zmniejszenie liczby urodzeń. Najwyższą liczbę urodzeń w analizowanym okresie zanotowano w 1986 roku – wyniosła 448 osób (20,5/1000 mieszkańców), natomiast najniższą w 2000 roku – 229 urodzeń (10,0/1000). Spadek wielkości urodzeń był więc w gminie blisko 2-krotny. Do głównych przyczyn zjawiska spadku liczby urodzeń zaliczyć można: zmianę modelu życia ludności (posiadanie małej liczby dzieci, wzrost aktywności zawodowej kobiet, itp.), pogorszenie sytuacji ekonomicznej po 1989 roku - złe warunki finansowe ludności, bezrobocie, zła sytuacja mieszkaniowa, itp.

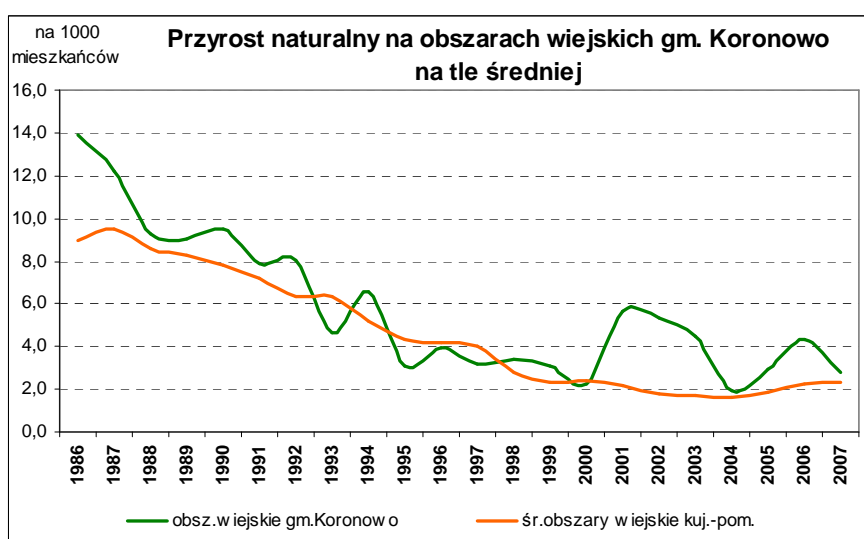
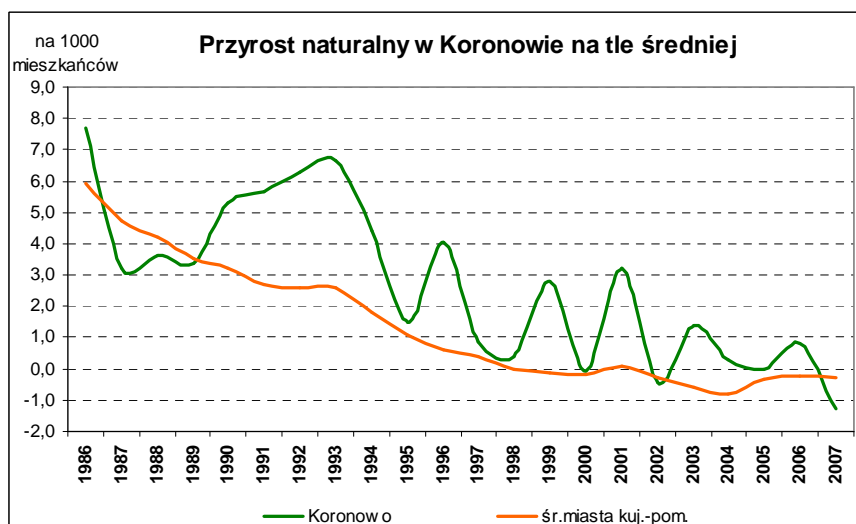

Wielkość urodzeń na terenach wiejskich gminy zawsze była wyższa niż w mieście. W ostatnich dwóch latach liczba urodzeń na terenie gminy nieznacznie wzrosła i wyniosła 10,6 urodzeń na 1000 mieszkańców.

Natomiast wielkość zgonów w gminie cechuje się dość dużą zmiennością, widoczne są występujące na przemian tendencje wzrostu i spadku liczby zgonów. Wskaźnik śmiertelności w Koronowie był wyższy niż na terenach wiejskich gminy w latach 1989, 1990, 1997-1999 oraz 2002-2007.

Wielkość przyrostu naturalnego uzależniona jest przede wszystkim od wahań liczby urodzeń, ponieważ zmiany liczby zgonów są stosunkowo niewielkie. Dlatego też krzywa obrazująca przyrost naturalny najczęściej naśladuje swym kształtem krzywą urodzeń. Konsekwencją spadku liczby urodzeń w gminie, jest systematyczne zmniejszanie się wielkości przyrostu naturalnego.

Od początku badanego okresu wielkość przyrostu naturalnego wykazuje tendencję spadkową z dużymi wahaniami. Od 1997 roku w Koronowie (z wyjątkiem lat 1999 i 2001) przyrost naturalny spadł poniżej 15 osób rocznie. W mieście jest on przez cały analizowany okres zdecydowanie niższy niż na terenach wiejskich gminy - z wyjątkiem roku 1996, kiedy to wskaźnik przyrostu naturalnego (na 1000 osób) był nieznacznie wyższy w mieście niż na wsi.

W gminie Koronowo latach 1992-2006 wskaźnik zawieranych małżeństw utrzymywał się poniżej 6 małżeństw na 1000 mieszkańców. W roku 2007 po raz pierwszy od 16 lat wzrósł powyżej tej wartości i wyniósł 7,1 małżeństw/1000 mieszkańców (w mieście wyniósł 6,7/1000). Generalnie jednak dopiero od 2006 roku (po kilkunastu

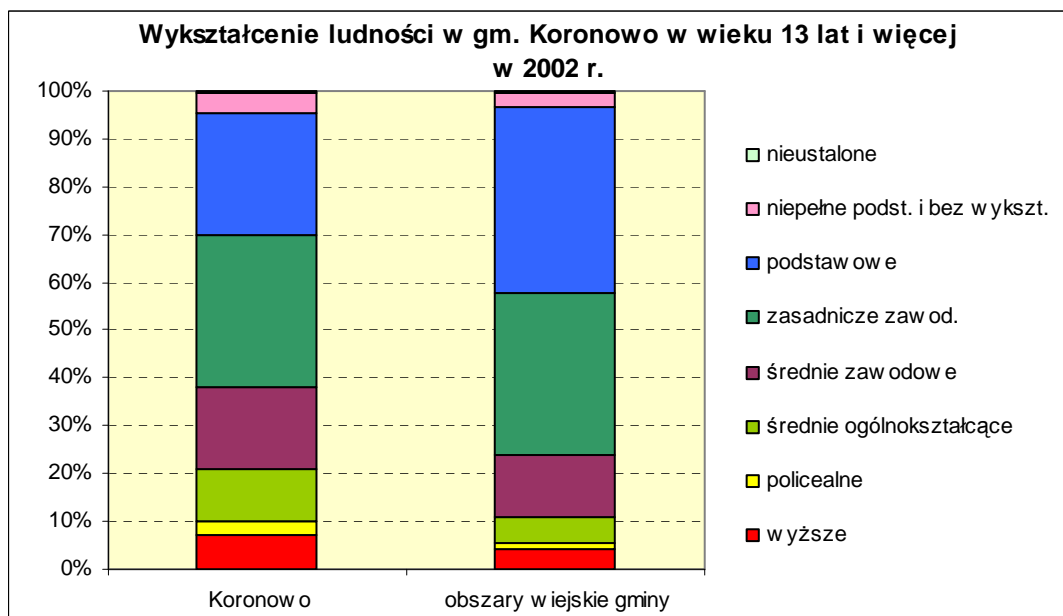
latach ciągłego spadku) zaobserwowano zwiększającą się liczbę i wskaźnik zawieranych małżeństw.

W drugiej połowie lat 80-tych w gminie zawierano średnio 7,5 małżeństw na 1000 mieszkańców, w latach 90-tych wskaźnik ten wynosił – 6/1000, a od 2000 roku już tylko średnio 5,6/1000. W porównaniu do obszarów województwa kujawsko-pomorskiego w gminie wskaźnik zawieranych małżeństw był trochę wyższy.

Spadek liczby zawieranych małżeństw, podobnie jak spadek liczby urodzeń, jest wynikiem zmian mentalności społeczeństwa oraz jego trudnej sytuacji ekonomicznej. Natomiast wzrost liczby zawieranych małżeństw w ostatnim czasie spowodowany jest zwiększaniem się liczby osób w wieku 20-29 lat (najczęstszy wiek zakładania rodzin).

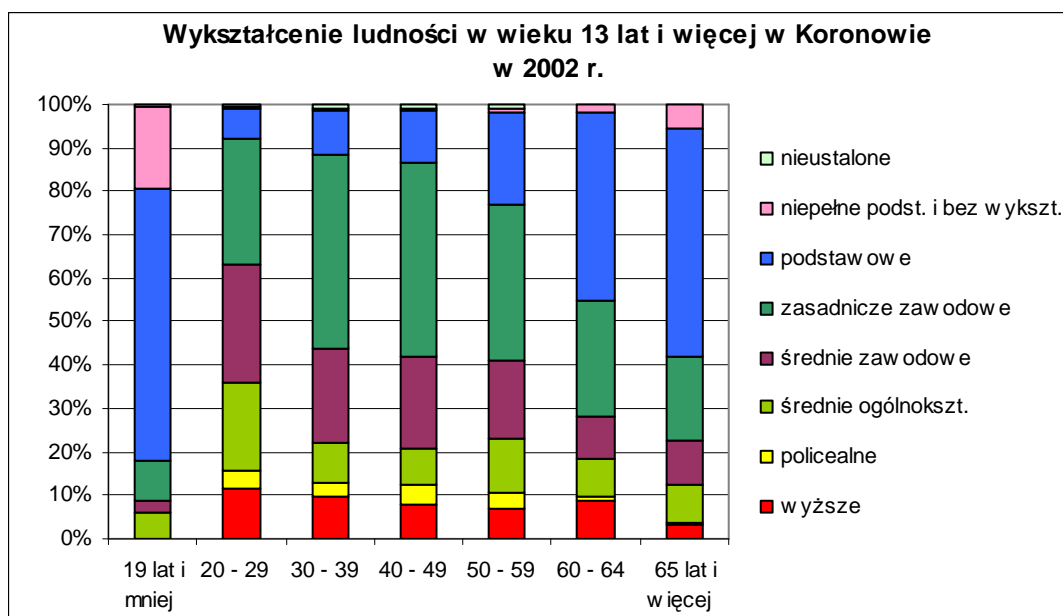
Wskaźnik starości (a więc odsetek mieszkańców liczących powyżej 60 lat w ogóle mieszkańców) jest w Koronowie niższy niż średnio w miastach województwa i wynosił w 2007 roku 14,51. Natomiast na obszarach wiejskich gminy udział osób w wieku poprodukcyjnym był bliski średniej i wynosił 15,76.

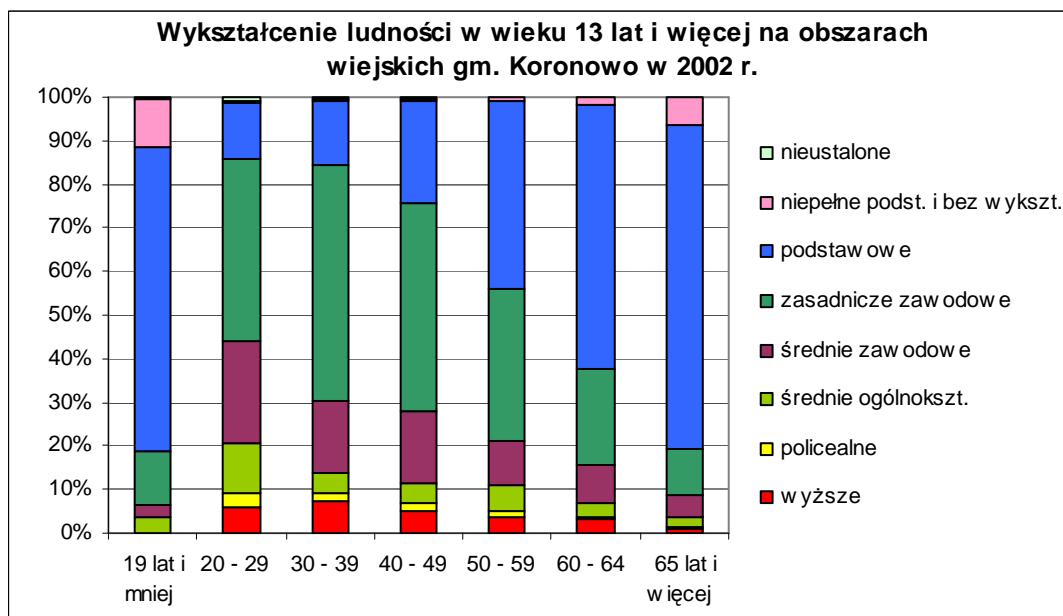
Współczynnik płodności w gminie Koronowo wynosił w 2007 roku 3,95 był niższy niż średnio na obszarach województwa (oznacza to, że kobiety w gminie Koronowo rodzą przeciętnie mniej dzieci, niż średnio na obszarze województwa).

Struktura wykształcenia w 2002 roku (dane z ostatniego spisu powszechnego) w Koronowie była mniej korzystna niż struktura wykształcenia mieszkańców miast województwa. Gorszy wskaźnik był wśród osób z wykształceniem wyższym, wynosił 7% (11% na obszarach miejskich województwa). 28,4% ludności miasta miało co najmniej średnie wykształcenie, a 29,7% podstawowe i niepełne podstawowe lub było bez wykształcenia. Odpowiednio na obszarach miejskich województwa wskaźniki te wynosiły 46% i 27,5%. Najwięcej osób w Koronowie wykazuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym – grupa ta wynosiła aż 31,4% (na obszarach miejskich województwa 25,0%).

Struktura wykształcenia na obszarach wiejskich gminy była lepsza od średnich dla obszarów wiejskich województwa. Lepszy wskaźnik był wśród osób z wykształceniem policealnym i średnim oraz w grupie osób z najniższym wykształceniem. 18,9% ludności wsi w gminie miało co najmniej średnie lub policealne wykształcenie, a 41,7% podstawowe i niepełne podstawowe lub było bez wykształcenia (najliczniejsza grupa). Odpowiednio na obszarach wiejskich województwa wskaźniki te wynosiły 18,8% i 47%.

Kobiety częściej niż mężczyźni mają ukończoną szkołę co najmniej średnią, a wśród mężczyzn najwyższy jest udział osób które ukończyły szkołę zasadniczą zawodową. Coraz więcej osób posiada wyższy poziom wykształcenia w porównaniu do lat ubiegłych, co obrazuje powyższa rycina. Coraz liczniejsza grupa osób z młodszych grup wiekowych ma co najmniej średnie wykształcenie. Można również przypuszczać, że coraz więcej z tych osób będzie miało wykształcenie wyższe do czego przyczynia się obecny trend na rynku edukacyjnym oraz większe możliwości znalezienia dobrej pracy wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia.

Gmina Koronowo w 2006 roku miała zerowe saldo migracji, oznacza to, że liczba osób opuszczających gminę była taka sama jak liczba osób napływająca na jej teren. W latach 1993-2006 na skutek migracji liczba mieszkańców zmniejszyła się o 47 osób, a więc średnioroczny spadek w tym okresie wynosił 3,4 osoby. W Koronowie w badanym okresie liczba ludności zwiększyła się w wyniku migracji o 45 osób, natomiast na obszarach wiejskich saldo było ujemne i wynosiło -92 osoby.

W gminie Koronowo w analizowanym okresie (1993-2006) nie obserwuje się stałych tendencji migracyjnych.

W Koronowie w latach 1993-1994 odpływ lekko przeważał nad napływem ludności, ale w latach 1995-1998 napływ zdecydowanie wyższy niż odpływ. Od 1999 roku dodatnie saldo migracji zaobserwowano już tylko w latach 2003 i 2005. W latach 1993-1998 saldo migracji wyniosło 87 osób, tj. 1,4 osoby na 1000 mieszkańców średniorocznie napływało do miasta. W latach 1999-2006 saldo migracji wyniosło -42 osoby (średnio w roku odpływało 0,5 osoby na 1000 mieszkańców). W badanym okresie najwyższe saldo migracji zanotowano w 2003 roku i wyniosło 42 osoby (3,9/1000), a najniższe w 2004 roku -49 osób (-4,5/1000).

Obszary wiejskie gminy charakteryzują się wyższymi wskaźnikami odpływu niż miasto. W latach 1993-2000 odpływ przeważał nad napływem (wyjątkiem w tym okresie były lata 1997 i 1998), a saldo migracji wyniosło -175 osób, czyli średnioroczny spadek liczby ludności wynosił -1,8 osób na 1000 mieszkańców. Natomiast 2001-2006 saldo migracji było dodatnie (w tym okresie tylko 2003 rok charakteryzował się zwiększonym odpływem ludności), a saldo wyniosło 83 osoby, czyli 1,1 osoby na 1000 mieszkańców napływało średnio w ciągu roku. Saldo minimalną wartość przybrało w 1995 roku -65 osób (-5,3/1000), a wartość maksymalną w 1997 roku, tj. 42 osoby (3,4/1000). Dodatkowo saldo migracji w latach 2001-2006 na obszarach wiejskich gminy zostało spowodowane najprawdopodobniej głównie trudnością w zmianie miejsca zamieszkania (wysokie ceny mieszkań) oraz ograniczonymi możliwościami zdobycia nowej pracy.

Pomiędzy miastem i obszarami wiejskimi gminy zaznaczają się różnice w kierunkach i natężeniu migracji. W strukturze napływu do Koronowa dominuje napływ z terenów wiejskich, również w strukturze odpływu z Koronowa występuje przewaga odpływu na wieś.

Natomiast w strukturze napływu na obszary wiejskie gminy występuje znaczna przewaga napływu z miast, a w strukturze odpływu odpływ do miast ma równie zdecydowaną przewagę.

4.2. Bezrobocie i źródła utrzymania

Miasto Koronowo w latach 1999–2007 charakteryzowało się wyższym od przeciętnego dla miast województwa poziomem bezrobocia, natomiast obszary wiejskie gminy miały średnio niższy poziom bezrobocia niż obszary wiejskie województwa. Najwyższą liczbę osób bezrobotnych w analizowanym okresie odnotowano w 2002 roku – 2534, z czego w Koronowie bez pracy pozostawało 1216 osób (17,6% mieszkańców w wieku produkcyjnym), a na wsi 1318 osoby (18%), a więc praktycznie co 6 osoba w gminie w wieku produkcyjnym była bezrobotna. W 2007 roku w gminie znajdowało się bez pracy 1639 osób (10,7% ludności w wieku produkcyjnym), z czego 649 osoby w Koronowie (8,9%) i 990 osób w miejscowościach wiejskich gminy (12,4%). Był to jedyny rok w całym analizowanym okresie, kiedy poziom bezrobocia na obszarach wiejskich gminy był wyższy niż na obszarach wiejskich województwa.

W 2007 roku w Koronowie bez pracy pozostawały 649 osoby, z czego 424 stanowiły kobiety, a więc 65,3%, natomiast w miejscowościach wiejskich gminy zarejestrowanych było 990 bezrobotnych, z czego 550 stanowiły kobiety, a więc 55,6%. Gmina charakteryzuje się wyższym od przeciętnych udziałem kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Osoby pozostające bez pracy powyżej roku (tzw. bezrobocie długookresowe), stanowiły w Koronowie 69,3% bezrobotnych, natomiast na obszarach wiejskich gminy wskaźnik ten był o 5% mniejszy i wynosił 64,1% ogółu bezrobotnych. Wskaźnik ten był w Koronowie wyższy, a na terenach wiejskich gminy niższy są od średnich dla województwa. Jednak sytuacja ta dotyczyła aż 1085 osób w gminie, co może mieć niekorzystny wpływ na życie społeczne mieszkańców (wzrost patologii społecznych, niechęć do przemian gospodarczych, stałe pogarszanie się sytuacji ekonomicznej, obniżanie kwalifikacji zawodowych, utrwalanie się postawy roszczeniowej ludności, itp.). W porównaniu do 1999 roku zmniejszył się w gminie udział osób bezrobotnych z prawem do zasiłku (z 15,4% do 11,1%).

Zmiany wielkości bezrobocia w gminie Koronowo

Bezrobocie w gminie Koronowo		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
liczba bezrobotnych	Miasto	897	1023	1190	1216	1216	1153	1152	908	649
	Wieś	991	1158	1258	1318	1312	1303	1279	1125	990
liczba bezrobotnych kobiet	Miasto	565	643	678	691	677	689	678	575	424
	Wieś	563	668	694	709	692	707	717	660	550
udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Miasto	13,6	15,3	17,5	17,6	17,4	16,4	16,2	12,6	8,9
	Wieś	14,3	16,5	17,5	18,0	17,5	17,1	16,4	14,3	12,4
udział kobiet w ogóle bezrobotnych	Miasto	63,0	62,9	57,0	56,8	55,7	59,8	58,9	63,3	65,3
	Wieś	56,8	57,7	55,2	53,8	52,7	54,3	56,1	58,7	55,6
udział bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych	Miasto	46,9	51,5	53,2	57,1	58,2	59,8	69,9	70,9	69,3
	Wieś	48,3	53,7	59,1	58,0	60,1	62,2	73,1	72,3	64,1
udział bezrobotnych z prawem do zasiłku	Miasto	16,8	13,7	16,7	10,3	9,5	8,9	13,3	8,3	12,9
	Wieś	13,9	9,6	10,9	9,3	8,4	8,1	9,3	9,8	9,3
Bezrobocie w województwie		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym	Miasto	10,7	12,5	14,1	14,6	14,5	13,3	12,5	10,5	8,0
	Wieś	15,1	16,8	18,6	19,5	19,2	18,3	17,0	14,6	11,2
udział kobiet w ogóle bezrobotnych	Miasto	57,7	57,8	55,3	53,8	52,5	54,7	55,9	58,7	61,1
	Wieś	55,3	54,9	52,9	51,4	51,9	52,7	54,5	58,4	62,4
udział bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w ogóle bezrobotnych	Miasto	38,7	42,4	47,5	49,5	50,7	50,1	66,0	66,7	64,4
	Wieś	46,1	49,9	54,0	54,9	55,1	56,3	71,1	70,4	67,1
udział bezrobotnych z prawem do zasiłku	Miasto	26,1	22,6	22,6	18,3	16,7	16,5	16,6	16,5	17,7
	Wieś	25,0	21,2	21,6	18,5	16,8	16,4	15,4	15,5	16,2

źródło: obliczenia własne na podstawie danych US w Bydgoszczy oraz publikacji Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu

Główne źródło utrzymania osoby to takie, które przynosi jej największy dochód. Pod tym względem sytuacja zarówno w mieście, jak i na obszarach wiejskich gminy jest zbliżona do średnich w województwie. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku - 54,1% ludności miasta i 54,9% mieszkańców obszarów wiejskich gminy utrzymywało się z pracy zarobkowej. 45,9% ludności miasta i 45,1% ludności obszarów wiejskich gminy utrzymywało się z niezarobkowych źródeł, takich jak emerytura, renta, zasiłki. Z pracy na własny rachunek utrzymywało się w Koronowie 6,2% ludności i 3,7% ludności wiejskiej gminy. Natomiast głównie z pracy w rolnictwie utrzymywało się prawie 1,5% mieszkańców Koronowa i 23,2% mieszkańców obszarów wiejskich gminy.

4.3. Mieszkalnictwo

W 2006 roku ludność gminy Koronowo zamieszkiwała 6860 mieszkań, z czego 3553 w mieście i 3307 na obszarach wiejskich. W ich skład wchodziło łącznie 26126 izb (miasto – 12756, wieś - 13370). 773 mieszkania były własnością komunalną, co stanowiło 11,3% wszystkich mieszkań. Powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania była wyższa od średnich – w Koronowie wynosiła 64,7 m² wobec 58,6 m² dla miast województwa i 82,8 m² na obszarach wiejskich gminy wobec 80,9 m² na obszarach wiejskich województwa. Liczba izb przypadająca średnio na 1 mieszkanie również była wyższa w gminie i wynosiła w mieście 3,59 (3,48 w miastach województwa) i 4,04 na terenach wiejskich gminy (średnio 3,98). Natomiast wskaźnik liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców był w gminie mniej korzystny od średnich – w Koronowie 328 (średnio w miastach 358), a na obszarach wiejskich 265 (średnio na wsi 271).

W latach 1999-2006 liczba mieszkań w gminie wzrosła o 466, czyli o 7% (z czego w Koronowie o 320 i na obszarach wiejskich o 146). W ciągu tych 8 lat zwiększeniu uległa też średnia powierzchnia użytkowa mieszkań i liczba przypadających na nie izb.

Zasoby mieszkaniowe gm. Koronowo w latach 1999 - 2006 (wg US w Bydgoszczy)

zasoby mieszkaniowe		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
liczba mieszkań	m. Koronowo	3233	3244	3261	3287	3515	3527	3536	3553
	o.w.gm.Koronowo	3161	3165	3175	3050	3270	3279	3289	3307
liczba mieszkań na 1000 osób	m. Koronowo	300	303	301	303	324	326	328	328
	miasta woj.kuj.-pom.	326	329	332	334	353	357	357	358
	o.w.gm.Koronowo	261	263	262	250	266	266	265	265
	ob.w.woj. kuj.-pom.	256	256	256	257	268	270	271	271
śr. pow. użytkowa 1 mieszkania w m ²	m. Koronowo	57,1	57,3	57,7	63,1	63,8	64,1	64,3	64,7
	miasta woj.kuj.-pom.	54,4	54,5	54,7	58,1	58,2	58,3	58,5	58,6
	o.w.gm.Koronowo	73,4	73,7	73,9	82,3	82,2	82,3	82,6	82,8
	ob.w.woj. kuj.-pom.	69,2	69,4	70,0	79,7	80,0	80,3	80,7	80,9
liczba izb przypadająca śr. na 1 mieszkanie	m. Koronowo	3,33	3,34	3,35	3,56	3,57	3,58	3,58	3,59
	miasta woj.kuj.-pom.	3,39	3,39	3,39	3,49	3,48	3,48	3,48	3,48
	o.w.gm.Koronowo	3,82	3,82	3,83	4,05	4,03	4,03	4,04	4,04
	ob.w.woj. kuj.-pom.	3,70	3,70	3,71	3,96	3,95	3,96	3,97	3,98

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

W 2006 roku wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne było w Koronowie na niższym poziomie niż w miastach województwa kujawsko-pomorskiego - 98% mieszkań wyposażonych było w wodociąg (99% w miastach województwa), 85,1% mieszkań miało łazienkę (średnio 90,3%), 75% posiadało centralne ogrzewanie (średnio 82,4%), a 92,3% ustęp spłukiwany (średnio 94,7%). Sytuacja na obszarach wiejskich na tle średnich przedstawia się nieco korzystniej: 95,3% mieszkań wyposażona była w wodociąg (średnio 92,3%), w 79,6% była łazienka (średnio 78%), 66,4% miało centralne ogrzewanie (średnio 66,9%), a 80,1% ustęp spłukiwany (średnio 77,5%). Gmina nie jest wyposażona w gaz sieciowy.

4.4. Infrastruktura społeczna

Do najważniejszych obiektów infrastruktury społecznej, mających bardzo duży wpływ na jakość życia mieszkańców, należą obiekty z zakresu: oświaty i wychowania, służby zdrowia, kultury, placówki pocztowo-telekomunikacyjne i wyznaniowe.

W roku 2007 w gminie znajdowało się 9 szkół podstawowych (w tym 1 specjalna w Koronowie), do których uczęszczało 1551 uczniów. Rozmieszczone były one w miejscowościach: Koronowo (834 i 26 uczniów), Wtelno, Witoldowo, Wierzchucin Królewski, Łąsko Wielkie, Sitowiec, Mąkowarsko, Buszkowo. W gminie działa również 5 gimnazjów: w Koronowie (572 i 56 uczniów), we Wtelnie, Wierzchucinie Królewskim i Mąkowarsku (razem 337 uczniów). W Koronowie działa Zespół Szkół Specjalnych, do której w 2007 uczęszczało 26 uczniów szkoły podstawowej i 56 uczniów gimnazjum.

Szkoły ponadpodstawowe w gminie reprezentowane są przez: Liceum Ogólnokształcące w Koronowie i Zespół Szkół Zawodowych w Koronowie, w skład którego wchodzi – technikum, liceum profilowane i zasadnicza szkoła zawodowa. W Zespole Szkół Specjalnych działa również Szkoła Przesposabiająca do Pracy Specjalna oraz Szkoła Zawodowa Specjalna.

Na terenie gminy znajduje się jedno przedszkole w Koronowie.

W gminie znajduje się 6 ośrodków zdrowia: 3 w Koronowie i 3 na obszarach wiejskich gminy: w Mąkowarsku, Wierzchucinie Królewskim i Wtelnie. W Koronowie znajdują się 2 ośrodki pomocy społecznej.

Placówki kulturalne w gminie reprezentowane są przez 3 domy kultury w Koronowie, Mąkowsku i Wierzchucinie Królewskim. Oprócz tego w gminie znajduje się 6 bibliotek i ich filii: 2 w mieście i 4 filie w Buszkowie, Mąkowsku, Wierzchucinie Królewskim i Wtelnie.

Obiekty kultu religijnego reprezentowane są przez 8 kościołów rzymsko-katolickich: 2 w mieście i 6 na obszarach wiejskich gminy (Byszewo, Łąsko Wielkie, Mąkowsko, Wtelno, Wierzchucin Królewski, Buszkowo).

Instytucje finansowe reprezentowane są w gminie przez 3 placówki bankowe (wszystkie w Koronowie), jest tu też 5 urzędów pocztowych: 2 w Koronowie, po jednym w Mąkowsku, Wierzchucinie Król. i Wtelnie. W mieście ma siedzibę również komisariat policji.

4.5. Podsumowanie

Gmina Koronowo jest największą pod względem powierzchni gminą woj. kujawsko-pomorskiego. Sieć osadniczą gminy tworzy miasto i 55 wsi wchodzących w skład 33 sołectw. Wsie w gminie są większe niż przeciętnie w województwie, ale ze względu na dużą powierzchnię gminy gęstość sieci osadniczej jest niższa od przeciętnej w województwie.

W gminie zaznacza się wyraźny spadek wielkości urodzeń, zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich, co było wynikiem głównie zmiany modelu polskiej rodziny oraz pogorszenia się sytuacji materialnej ludności. W ostatnich dwóch latach można było zaobserwować niewielki wzrost liczby urodzeń na obszarze gminy. Zmniejszenie liczby urodzeń wpływa na zahamowanie wzrostu liczby mieszkańców w wyniku przyrostu naturalnego – w latach 2006-2007 wyniósł on 2 osoby rocznie na 1000 mieszkańców. W najbliższym czasie można spodziewać się utrzymania zapoczątkowanego w dwóch ostatnich latach niewielkiego wzrostu liczby urodzeń, ze względu na zwiększenie się liczby osób w wieku 20-29 lat (największy udział liczby urodzeń przypada na grupę ludności w tym wieku).

W wyniku spadku liczby urodzeń w gminie systematycznie zmniejszała się liczba dzieci - liczba najmłodszych dzieci jest o 34% mniejsza niż młodzieży w wieku 15 – 19 lat i o 23% mniejsza, niż dzieci w wieku 10 – 14 lat, co należy brać pod uwagę przy planowaniu liczby miejsc w szkołach i przedszkolach.

Ruch migracyjny nie miał wielkiego wpływu na zmiany liczby mieszkańców. Warto zauważyć, że w Koronowie wskaźnik salda migracji był w latach 1993-2006 korzystniejszy niż na obszarach wiejskich gminy. W analizowanym okresie, w wyniku ruchów migracyjnych, liczba mieszkańców gminy zmniejszała się średnio o 3,4 osób rocznie.

Wskaźnik obciążenia ekonomicznego (czyli liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym) jest w gminie Koronowo korzystniejszy niż średnio na obszarach województwa i wynosił w 2007 roku 53,8. W Koronowie wskaźnik ten wynosił 50, natomiast na obszarach wiejskich gminy był mniej korzystny i wynosił 57,3.

5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz.1568) przy sporządzaniu i aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad obiektami zabytkowymi. W studium uwzględnia się problematykę dotyczącą ochrony zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru, zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. W studium ponadto ustala się strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują ograniczenia, zakazy i nakazy mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków, szczególnie określone ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzjami o warunkach zabudowy i decyzjami o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W myśl przepisów o ochronie i opiece podlegają m.in.:

- zabytki nieruchome, takie jak krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne

formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

- zabytki ruchome takie, jak; dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
- zabytki archeologiczne takie, jak; pozostałości terenowe osadnictwa pradziejowego i historycznego, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej;
- nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Formami ochrony zabytków, wynikającymi z przepisów, są;

- 1.wpis do rejestru zabytków
- 2.uznanie za pomnik historii
- 3.utworzenie parku kulturowego
- 4.ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Działalność służb konserwatorskich i planowania przestrzennego w zakresie ochrony i rewaloryzacji obiektów i zespołów zabytkowych opiera się przede wszystkim na rozpoznaniu i określeniu obszarów, które stanowią przedmiot ochrony konserwatorskiej, sprawowanej w oparciu o wytyczne konserwatorskie, znajdujące odbicie w studiach uwarunkowań, planach zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o warunkach zabudowy i decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Podstawowym elementem wytycznych konserwatorskich jest ustalenie obszaru, podlegającego ochronie, a więc wyznaczenie stref ochrony konserwatorskiej. Wyznaczenie stref odbywa się w oparciu o analizę stanu istniejącego, przekazów historycznych, kartograficznych i ikonograficznych.

Dla obiektów zabytkowych, zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Koronowo, wyznaczono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- „A” – strefę pełnej ochrony konserwatorskiej
- „B” – strefę ochrony konserwatorskiej
- „E” – strefę ochrony ekspozycji
- „W” – strefę ochrony archeologicznej
- „OW” – strefę obserwacji archeologicznej.

Zgodnie z art.22 ust.4 i art.143 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Koronowa prowadzi i uzupełnia gminną ewidencję zabytków.

Wszystkie strefy ochrony konserwatorskiej oraz obiekty podlegające ochronie kulturowej na terenie miasta i gminy pokazano na planszy „Walory kulturowe”.

Dla terenów objętych strefami ochrony konserwatorskiej należy przyjąć zasadę bezwzględnej przestrzegania obowiązków z nich wynikających.

W ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują się następujące obiekty zabytkowe, usytuowane na terenie gminy Koronowo, objęte ochroną konserwatorską:

SOŁECTWO BUSZKOWO

1. zespół wiejski - strefa „B”
2. zespół kościelny - strefa „A”
3. wiadukt kolejowy i młyn wodny - strefa „A”
4. dwa cmentarze ewangelickie - strefy „B”
5. zespół młyński Grzmotny Młyn - strefa „B”
6. wiadukt kolejowy (drugi) - strefa „B”
7. stacja kolejowa - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. punkt osadniczy z okresu rzymskiego
2. osadnictwo kultury amfor kulistych, kultury łużyckiej-pomorskiej, z okresu rzymskiego, późnośredniowieczne i nowożytnie
3. osada nowożytna
4. osada kultury łużyckiej-pomorskiej
5. punkt osadniczy z wczesnej epoki brązu, ślad osadnictwa kultury łużyckiej,

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo
CZĘŚĆ PIERWSZA – UWARUNKOWANIA ROZWOJU*

6. ślad osadnictwa z okresu rzymskiego, osada wczesnośredniowieczna, ślad osadnictwa z późnego średniowiecza,
7. osada kultury łużyckiej-pomorskiej i nowożytniej

SOŁECTWO BYSZEWO

1. zespół wiejski - strefa „B” i „C”
2. zespół kościelny - strefy „A” , „B” i „C”
3. cmentarz rzymsko-katolicki - strefa „B”

SOŁECTWO BYTKOWICE

1. cmentarz ewangelicki - strefa „B”

SOŁECTWO DZIEDZINEK

1. zespół wiejski - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. punkt osadniczy okres rzymski,
2. punkt osadniczy z wczesnego średniowiecza, osada z późnego średniowiecza i nowożytna

SOŁECTWO GLINKI

1. zespół folwarczny z dworem i kolonią mieszkaniową - strefa „B”
2. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
3. cmentarz poepidemiczny - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. ślad osadnictwa z neolitu schyłkowego, punkt osadniczy nowożytny,
2. osada późnośredniowieczna,
3. ślad osadnictwa z mezolitu, punkt osadniczy z późnego średniowiecza i nowożytny
4. punkt osadniczy kultury amfor kulistych

SOŁECTWO GOGOLIN

1. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
2. zespół wiejski – strefa „B”

SOŁECTWO GOGOLINEK

1. cmentarz ewangelicki - strefa „B”

SOŁECTWO GOŚCIERADZ

1. zespół wiejski - strefa „B”
2. zespół pałacowo-parkowy i folwark - strefa „A” i „B”
3. zespół wiejski, strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. osada kultury łużyckiej, ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze, punkt osadniczy - późne średniowiecze
2. osada późne średniowiecze
3. ślad osadnictwa - mezolit, osada - późne średniowiecze
4. cmentarzysko - kultura pomorska
5. cmentarzysko - kultura pomorska i kultura grobów kloszowych
6. cmentarzysko - kultura pomorska i kultura grobów kloszowych

SOŁECTWO HUTA

1. zespół dworsko-parkowy - strefa „A”
2. cmentarz rodzinny - strefa „B”
3. zespół folwarczny - strefa „B”

MIASTO KORONOWO

Zespół urbanistyczny „strefy „A”, „B” i „E”

1. dzielnica starego miasta – obszarowy wpis do rejestru zabytków nr 369 z dnia 16.09.1957 r. - strefa „A” i „W”
2. Kościół parafialny, poklasztorny p.w. Wniebowzięcia NMP - wpis do rejestru zabytków nr 65/31 z dnia 04.03.1931 r. strefa „A” i „W”
3. kościół filialny p.w. św. Andrzeja – filialny - wpis do rejestru zabytków nr 66/31 z dnia 04.03.1931 r. strefa „A” i „W”
4. młyn wodny - wpis do rejestru zabytków nr 358 z dnia 03.04.1957 r. strefa „A” i „W”
5. cmentarz żydowski – wpis do rejestru zabytków nr A/241/1 z dnia 03.01.1990 r. strefa „A” i „W”
6. Pałac Opata – wpis do rejestru zabytków nr A/444/1 z dnia 24.04.1995 r. - strefa „A”
7. synagoga – wpis do rejestru zabytków nr A/471/1 z dnia 24.06.1996 r. strefa „A” i „W”
8. most kolejki wąskotorowej nad rzeką Brdą - wpis do rejestru zabytków nr A/491/1 z dnia 21.07.1997 r. - strefa „A” i „W”
9. zespoły folwarczne: Iwickowo, Janowo i Lipiniki - strefa „B”
10. obszar otaczający średniowieczny zespół urbanistyczny oraz zespół klasztorny cystersów – strefa „E”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. punkt osadniczy – kultura łużycka-pomorska
2. osada kultura łużycka-pomorska
3. osada kultura łużycka-pomorska
4. punkt osadniczy – kultura łużycka-pomorska
5. osada kultura łużycka-pomorska, punkty osadnicze z okresu rzymskiego i czasów nowożytnych
6. punkt osadniczy-kultura łużycka-pomorska, ślad osadnictwa – późne średniowiecze
7. punkt osadniczy-kultura łużycka-pomorska, ślad osadnictwa – późne średniowiecze
8. osada kultura łużycka-pomorska, punkty osadnicze z XI –XII w i późnośredniowieczny
9. ślad osadnictwa kultura pucharów lejkowatych, osada kultura łużycka-pomorska, punkt osadniczy okres rzymski
10. domniemane grodzisko późnośredniowieczne
11. ślad osadnictwa późnośredniowiecznego, osada okres nowożytny
12. osada kultura łużycka-pomorska, ślad osadnictwa okres rzymski, osada okres nowożytny
13. ślady osadnictwa łużycka-pomorska i z okresu rzymskiego
14. ślad osadnictwa kultura pucharów lejkowatych, osady kultury łużyckiej i okresu rzymskiego
15. punkt osadniczy okres rzymski i nowożytny
16. ślady osadnictwa - mezolit, wczesna epoka brązu, osada okres rzymski

SOŁECTWO KRAPIEWO

1. zespół pałacowo-parkowy i folwarczny - strefa „A” i „B”

SOŁECTWO LUCIM

1. zespół folwarczny z dworem - strefy „A” i „B”
2. zespół wiejski - strefa „B”
3. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
4. wiadukt kolejowy - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. osady wczesnośredniowieczne i nowożytny
2. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej, osady późnośredniowieczne i nowożytny
3. ślad osadnictwa z epoki kamienia, osadnictwo schyłkowe neolityczne, osady kultury łużyckiej i nowożytny
4. osady kultury łużyckiej-pomorskiej
5. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej
6. osady kultury łużyckiej-pomorskiej i nowożytny
7. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej

SOŁECTWO ŁASKO MAŁE

1. cmentarz ewangelicki - strefa „B”

SOŁECTWO ŁASKO WIELKIE

1. zespół wiejski - strefa „B”
2. zespół kościelny - strefa „A”
3. cmentarz rzymsko-katolicki - strefa „B”
4. zespół folwarczny - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. punkt osadniczy kultura pomorska
2. ślad osadnictwa kultury amfor kulistych, osady kultury łużyckiej-pomorskiej
3. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej, ślad nowożytny
4. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej
5. osada kultury amfor kulistych

SOŁECTWO MAKOWARSKO

1. zespół wiejski - strefa „B” i „C”
2. zespół kościelny - strefa „A”
3. zespół dworca PKP - strefa „B”
4. cmentarz rzymsko-katolicki - strefa „B”
5. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
6. stacja kolejowa - strefa „B”
7. Rybkowo - zespół folwarczny - strefa „B”
8. Łakomowo - cmentarz ewangelicki - strefa „B”
9. Sokole-Kuźnica - cmentarz ewangelicki - strefa „B”
10. Wymysłowo - cmentarz ewangelicki - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. punkt osadniczy kultura łużycka-pomorska
2. punkty osadnicze kultury łużyckiej-pomorskiej i nowożytny
3. osada kultura łużycka-pomorska
4. osady kultury łużyckiej-pomorskiej, późnośredniowieczna i nowożytna
5. osady kultury łużyckiej-pomorskiej, ślady osadnictwa średniowiecznego, osady nowożytne
6. punkt osadniczy z wczesnego średniowiecza i osada nowożytna
7. osada kultur wczesnej epoki brązu i osady kultur łużyckiej-pomorskiej
8. osady kultur łużyckiej-pomorskiej, ślady osadnictwa z okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza, osady późnośredniowieczne i nowożytne
9. osady średniowieczne i nowożytne
10. punkt osadniczy kultury łużyckiej
11. ślady osadnictwa z epoki kamienia, kultury łużyckiej-pomorskiej, z okresu rzymskiego, z wczesnego średniowiecza, osady późnośredniowieczna i nowożytna
12. osada kultury łużyckiej i nowożytna,
13. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej
14. ślad osady neolitycznej, kultura amfor kulistych, kultury łużyckiej, osada z okresu rzymskiego i nowożytna

SOŁECTWO NOWY DWÓR

1. zespół dworsko-parkowy i folwark - strefa „A”
2. gorzelnia - strefa „A”
3. cmentarz ewangelicki - strefa „B”

SOŁECTWO NOWY JASINIEC

1. zespół wiejski - strefa „B” i „C”
2. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
3. ruiny zamku i przedzamcze - strefa „A”
4. cmentarz i zespół młyński – strefa „B”
5. Młyn – strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. osada późne średniowiecze - okres nowożytny
2. punkty osadnicze - epoka kamienia, kultura łużycka i późne średniowiecze
3. punkt osadniczy - epoka kamienia, późne średniowiecze
4. cmentarzysko - kultura łużycka

5. osada - późne średniowiecze - okres nowożytny
6. punkty osadnicze - kultura łużycka, wczesne średniowiecze
7. osada - późne średniowiecze
8. punkty osadnicze - epoka kamienia, okres rzymski, wczesne średniowiecze, późne średniowiecze
9. punkty osadnicze - wczesne i późne średniowiecze
10. obozowisko - paleolit schyłkowy - mezolit

SOŁECTWO OKOLE

1. dwa cmentarze ewangeliczne - strefy „B”

SOŁECTWO OSIEK

1. zespół wiejski - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. ślad osadnictwa z mezolitu, osada kultury łużyckiej-pomorskiej

SOŁECTWO POPIELEWO

1. zespół wiejski - strefa „B”
2. cmentarz ewangelicki - strefa „B”

SOŁECTWO SALNO

1. cmentarz poepidemiczny - strefa „B”
2. zespół wiejski – strefa „B”

SOŁECTWO SAMOCIAŻEK

1. cmentarz ewangelicki, strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. obozowisko - paleolit schyłkowy, osady - kultura łużycka, późne średniowiecze

SOŁECTWO SITOWIEC

1. zespół dawnego kościoła ewangelickiego - strefa „B”
2. cmentarz ewangelicki - strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. osady z okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza
2. ślady osadnictwa z mezolitu, neolitu, osady kultury łużyckiej, z okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza
3. ślady osadnictwa mezolitycznego, kultury łużyckiej z okresu rzymskiego
4. punkty osadnicze kultury łużyckiej, okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza
5. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej i osada wczesnośredniowieczna
6. ślad osadnictwa mezolitycznego i punkt osadniczy z okresu rzymskiego,

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo
CZĘŚĆ PIERWSZA – UWARUNKOWANIA ROZWOJU*

7. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej
8. punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej

SOŁECTWO SKARBIEWO

1. cmentarz ewangelicki, strefa „B”

SOŁECTWO STARY DWÓR

1. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
2. zespół wiejski - strefa „B”
3. Bieskowo - zespół folwarczny - strefa „B”

SOŁECTWO STARY JASINIEC

1. dwa cmentarze ewangelickie - strefy „B”

SOŁECTWO TRYSZCZYN

1. zespół wiejski - strefa „B”
2. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
3. cmentarz – strefa „B”
4. Morzewiec - park podworski i zespół folwarczny, strefa „A” i „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. ślad osadnictwa - epoka brązu, punkt osadniczy - wczesne średniowiecze, osada - późne średniowiecze
2. osada - średniowiecze
3. obozowisko - paleolit schyłkowy, osada - kultura pucharów lejkowatych, kultura łużycka, punkt osadniczy - późne średniowiecze
4. obozowisko - mezolit, osada - kultura łużycka
5. punkty osadnicze - neolit, późne średniowiecze

SOŁECTWO WIERZCHUCIN KRÓLEWSKI

1. zespół wiejski - strefa „B”
2. zespół kościelny - strefa „A”
3. cmentarz ewangelicki i rzymsko-katolicki - strefa „B”
4. stacja PKP – strefa „B”

SOŁECTWO WIĘZOWNO

1. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
2. Młynkowo - zespół folwarczny - strefa „B”

SOŁECTWO WILCZE

1. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
2. zespół wiejski – strefa „B”
3. Wilcze Gardło – zespół leśniczówki – strefa „B”

stanowiska archeologiczne - strefa „W”

1. ślad osadnictwa mezolitycznego, osada i cmentarzysko kultury pomorskiej, punkt osadniczy - nowożytny
2. ślad osadnictwa mezolitycznego, osady kultury łużyckiej-pomorskiej, osady z okresu rzymskiego, punkt osadniczy wczesnośredniowieczny, osady późnośredniowieczne i nowożytny
3. osada kultury łużyckiej, ślad osadnictwa z okresu rzymskiego i wczesnego średniowiecza, osady późnośredniowieczna i nowożytna
4. ślad osadnictwa neolitycznej kultury pucharów lejkowatych, punkt osadniczy kultury łużyckiej-pomorskiej, osada nowożytna

SOŁECTWO WISKITNO

1. park podworski - strefa „A”
2. zespół folwarczny z kolonią mieszkaniową - strefa „B”
3. cmentarz ewangelicki - strefa „B”
4. zespół wiejski – strefa „B”

SOŁECTWO WTELNO

1. zespół wiejski, strefa „B”
2. zespół kościelny, strefa „A”
3. dwa cmentarze ewangelickie, strefy „B”
4. Wtlenko - zespół folwarczny, strefa „B”
5. stanowisko archeologiczne Wtelno: cmentarzysko epoka żelaza, strefa „W”
6. stanowisko archeologiczne Wtelno: punkty osadnicze - epika żelaza, późne średniowiecze, strefa „W”
7. stanowisko archeologiczne Wtelno: ślad osadnictwa - epoka żelaza, osada - późne średniowiecze. strefa „W”
8. stanowisko archeologiczne Wtelno, ślad osadnictwa - epoka kamienia, osada - późne średniowiecze, strefa „W”

SOŁECTWO WITOLDOWO

1. -zespół dworsko parkowy, strefa „A” i „B”
2. -cmentarz ewangelicki, strefa „B”

Do najważniejszych obiektów architektury i budownictwa należą:

BIESKOWO

Park dworski o pow. 0,6 ha, założony w XIX w.

BYSZEWO

Wieś położona na przesmyku ciągu rynnowych jezior „byszewskich”. Wzmiankowana już w 1358 jako Stara i Nowa.

Osadzeni tu ok. poł. XIII w. cystersi uzyskali w 1286 r. od Księcia Kujawskiego Ziemiomyśla przywilej na lokację miasta na prawie magdeburskim. Po 1288 roku, gdy przeniesiono klasztor do Koronowa.

Murowany kościół parafialny pw. Świętej Trójcy z ok. 1651 roku rozbudowany z wcześniejszego z XV lub XVI w. przez opata koronowskiego Jana K. Czołnańskiego. Przebudowany w 2 poł. XVIII w. m. in. przez dodanie kaplic, założenie sklepień w nawie i hełmu na wieży. Manierystyczny w tradycjach gotyckich z elementami barokowymi oraz rokokowym wystrojem wnętrza. Usytuowany na wzniesieniu opadającym stromo od północy i wschodu ku jeziorom.

Dwuprzęsłowe prezbiterium zamknięte trójbocznie, z prostokątną zakrystią od północy. Nawa czteroprzęsłowa, z piątym przęsłem od zachodu węższym, obejmującym chór muzyczny. Po bokach przy drugim od wschodu przęśle dwie kaplice kwadratowe. Od zachodu kruchta. Nad zakrystią d.łoża kolatorska. Sklepienia zróżnicowane krzyżowe (prezbiterium), żaglaste (nawa) na gurtach z 2 poł. XVIII w. w kaplicach kopuły, w zakrystii kolebkowo-krzyżowe z 2 poł. XVII w. Belka tęczowa półkolistą, rokokowa z 2 poł. XVIII w. z krucyfiksem oraz rzeźbami Matki Boskiej, św. Jana Ewangelisty i dwóch aniołków. Kaplice z kryptami, otwarte do wnętrza nawy półkolistymi arkadami. Kamienny, manierystyczny portal do zakrystii. Wejście do nawy od zachodu zamknięte trójbocznie. Murowany chór muzyczny późnobarokowy z XVIII w. wsparty na filarach. Na zewnątrz prezbiterium nawa oraz naroża opięte szkarpami, a wokół korpusu i kaplic w zwieńczeniu ścian fryz opaskowy i profilowany fryz koronujący. Szczyt między prezbiterium a nawą trójkątny za sterczynami.

Elewacja zachodnia zwieńczona dwustrefowym szczytem o wykroju falistym. Szczyt nadbudowany kwadratową wieżyczką, zwieńczoną ośmioboczną kondygnacją. Hełm baniasty, z wysmukłą ośmioboczną latarnią i iglicą. Kruchta zachodnia o dwóch kondygnacjach. Kaplice przedzielone w połowie wysokości fryzem, zwieńczone szczytami. Dachy dwuspadowe, kryte dachówką. Od wschodu na kalenicy nawy wieżyczek, na sygnaturkę z ośmioboczną latarnią. W wyposażeniu: ołtarz główny

rokokowy z 2 poł. XVIII w. z sarkofagową mensą, w polu środkowym obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z I poł. XVII w. w srebrnych koronach, odnawiany w 1964 r. (koronacja), na zasuwie barokowy obraz Zwiastowanie z 2 poł. XVII w. Przed ołtarzem rokokowa balustrada z poł. XVIII w. Ołtarze boczne rokokowe z 2 poł. XVIII w. z mensami sarkofagowymi. Ambona i chrzcielnica rokokowe wkomponowane w arkadę tęczową. Dwa konfesjonały i prospekt organowy rokokowy z 2 poł. XVIII w. - trójdzielny, z bogatą ażurową dekoracją. Obrazy barokowe i rokokowe z XVIII w. m.in. ze scenami historycznymi związanymi z założeniem klasztoru. Portrety: 4 trumienne malowane na blasze z 2 poł. XVII w. i 3 historyczne trzech pierwszych opatów cysterskich. Płyty epitafijne, marmurowe, w drewnianych obramieniach, inskrypcyjne.

Dzwonnica z XVIII lub pocz. XIX w. Murowana, kwadratowa, w przyziemiu brama z przejazdami zamkniętymi łukiem z dachem namiotowym.

Spichlerz plebański na rzucie prostokąta, zapewne z XVIII w. drewniany, konstrukcji sumikowo-łatkowej, z częścią murowaną. Dach dwuspadowy kryty dachówką.

GOŚCIERADZ

Park dworski prywatny o pow. 1,58 ha, założony w XIX w.

KORONOWO - IWICKOWO

Park dworski (AWRSP) o pow. 15,68 ha, założony w XIX w.

KRAPIEWO

Parterowy, murowany z cegły dwór zbudowany w 1 poł. XIX w., rozbudowany w 4 ćw. XIX w. - o skromnych cechach klasycystycznych (w starszej części), z mansardami. Część starsza tworzy prostokątny korpus o dwutraktowym układzie. Dwa poprzecznie ustawione skrzydła, przebudowane do krótszych boków 4 ćw. w XIX w. Korpus siedmioosiowy, z wejściem pośrodku i trójkątnym szczykiem. Na korpusie dach dwuspadowy kryty dachówką, na skrzydłach mansardowe kryte łupkiem, z opilastrowanymi lukamami.

Na południe od dworu park krajobrazowy (o pow. 2,36 ha) z 2 poł. XIX w. z jeziorem. Prostokątny, dwukondygnacyjny spichlerz folwarczny zbudowany ok. poł. XIX w. w

dolnej części murowany z cegły, w górnej kondygnacji konstrukcji szkieletowej. Z oknami z okiennicami i dachem dwuspadowym krytym dachówką.

LIPINKI

Park dworski o pow. 0,7 ha z XIX w.

LUCIM

Drewniane chałupy z XIX w., konstrukcji zrębowej. Prostokątne, dwutraktowe, z sienią po środku. Dachy dwuspadowe, kryte strzechą.

ŁASKO WIELKIE

Wieś wzmiankowana w 1288 r. jako własność rodu Leszczyków, nabyta w 1358 roku przez cystersów. W rejonie wsi w dniu 10 października 1410 roku miała miejsce bitwa wojska polskiego z Krzyżakami. Pomnik.

Barokowy murowany usytuowany na niewielkim wzniesieniu kościół parafialny pw. Św. Anny zbudowany w 1765 roku przez cystersa Benedykta Liśkiewicza. Od pocz. XIX w. do 1864 filialny Wierzchucinka Królewskiego, odnowiony gruntownie w 1892 r. Jednoprzęsłowe prezbiterium zamknięte trójbocznie, z prostokątną zakrystią od północy. Nieco szersza nawa dwuprzęsłowa, z trzecim węższym przęsłem od zachodu, obejmującym chór muzyczny z czasów budowy. Od zachodu kwadratowa kruchta zwieńczona szczytem ze spływami i przycółkiem oraz owalnym okulusem. Na korpusie i przybudówkach dachy dwuspadowe, kryte dachówką. Wyposażenie wnętrza rokokowe z okresu budowy. Ołtarz główny z obrazami z 2 poł. XIX w.: w polu środkowym „Przemienienie” wg Rafała, w górnej kondygnacji św. Anna Samotrzcę. Dwa ołtarze boczne z obrazami z 2 poł. XIX w., ambona z emblematami ewangelistów, chrzcielnica z ażurową pokrywą. Dzwonnica klasycystyczna murowana z ok. poł. XIX w. Prostokątna, z arkadowym przejściem, dwiema arkadami na dzwony a w zwieńczeniu z trójkątnym szczykiem. W arkadzie tablice: upamiętniająca bitwę z krzyżakami 10 października 1410 roku i ku czci poległych w czasie II wojny światowej. Na cmentarzu przykościelnym kilka grobowców i płyt kamiennych z ok. poł. XIX w.

Kilka chałup drewnianych konstrukcji zrębowej i sumikowo-łątkowej, z dachem dwuspadowym krytym strzechą z 1 poł. XIX w.

MAKOWARSKO

Kościół parafialny pw. Św. Wawrzyńca zbudowany w latach 1790-91, powiększony i przekształcony w końcu XIX w. Prezbiterium zamknięte trójbocznie. Zbliżona do kwadratu nawa dwuprzęsłowa, powiększona ku zachodowi o szeroką część neogotycką z wieżyczką. Tęcza zamknięta półkoliście z barokowym krucyfiksem z XVIII w. Część nowsza z elewacją zachodnią utrzymana w formach pseudobarokowych. W prezbiterium sufit kasetonowy w nawie strop płaski. Dachy dwuspadowe kryte dachówką. Ołtarz główny barokowy z początku XVIII w. architektoniczny, trójosiowy z rzeźbami w polu środkowym współczesny ołtarz Świętej Trójcy w sukienkach drewnianych z pocz. XIX w., na zasuwie obraz św. Wojciecha z 2 poł. XIX w. Cztery neobarokowe ołtarze boczne z pocz. XX w. Chrzcielnica regencyjna z ok. 1740 r. Dwa konfesjonały rokokowo-klasycystyczne z końca XVIII w.

Czworak folwarczny drewniany, konstrukcji szkieletowej z XIX w. Parterowy, prostokątny z dachem dwuspadowym krytym dachówką.

Chałupy drewniane konstrukcji sumikowo-łątkowej z dachami dwuspadowymi.

MORZEWIEC

Park dworski, o pow. 1,15 ha, założony w XIX w.

NOWY DWÓR

Park dworski, o pow. 0,95 ha z XIX w.

SALNO

Dawna drewniana karczma z 1 poł. XIX w. konstrukcji sumikowo-łątkowej na wysokiej podmurówce z głazów, z wejściem pośrodku, o dachu dwuspadowym krytym eternitem.

Chałupy drewniane z XIX w. konstrukcji sumikowej i sumikowo-łątkowej, z dachami dwuspadowymi.

WISKITNO

Park dworski, o pow. 2,0 ha, z XIX w.

WITOLDOWO

W otoczeniu niewielkiego parku z lipową aleją dojazdową dwór zbudowany ok. poł. XIX w. o skromnych cechach klasycystycznych. Parterowy, prostokątny o dachu dwuspadowym krytym dachówką.

WIERZCHUCIN KRÓLEWSKI

Wieś nadana w 1253 r. klasztorowi cysterskiemu z Byszewie. Pseudobarokowy kościół parafialny pw. Św. Piotra i Pawła zbudowany w l. 1930-31 wg projektu arch. Stefana Cybichowskiego o wystroju wnętrza rokokowym z ok. 1754 r. w większości odnowionym w latach 1964-66.

W pobliżu kościoła gład narzutowy z datą 1752 oraz alfą i omegą (znaleziony podczas rozbiórki poprzedniego kościoła).

WTELNO

Barokowy kościół parafialny pw. Św. Michała Archanioła zbudowany w l. 1785-87 z fundacji opata koronowskiego Antoniego Jana Chrzastowskiego, przedłużony w 1863 r. ku zachodowi i powiększony o kaplice, a w 1908 r. uzupełniony o neobarokową kwadratową wieżę. Usytuowany na niewielkim wzniesieniu, murowany z cegły na podmurowaniu kamiennym. Krótkie, jednoprzęsłowe prezbiterium zamknięte prostą ścianą. Nawa, pierwotnie dwuprzęsłowa, po 1863 r. czteroprzęsłowa z dwiema kwadratowymi kaplicami. Chór muzyczny neobarokowy z 1863 r. Dachy dwuspadowe kryte dachówką. Wieża nakryta hełmem baniastym z latarnią. Wyposażenie rokokowe. Ołtarz główny architektoniczny rokokowy z 2 poł. XVIII w. w polu środkowym obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z pocz. XVII w. w srebrnych sukienkach, regencyjnych, z ok. 1730 r. na zasuwie obraz koronacji N.P. Marii z 2 poł. XVIII w., w górnej kondygnacji obraz Św. Michała Archanioła z 1 poł. XVIII w. w srebrnej sukience. Ołtarze boczne rokokowe (2 poł. XVIII w.) i neobarokowe (ok. 1863 r.), ambona rokokowa z 2 poł. XVIII w. chrzcielnica klasycystyczna z końca XVIII w z rokokowym zapleckiem. Prospekt organowy rokokowy z 2 poł. XVIII w. Dwa konfesjonały klasycystyczne z pocz. XIX w. Na cmentarzu przykościelnym nagrobek Leona Wyczółkowskiego.

Opodal klasycystyczny dworek murowany z końca XVIII w. Parterowy, prostokątny o sześciosiowej elewacji frontowej. dach naczółkowy z powieką, kryty dachówką.

Dla ochrony posiadanych zasobów kulturowych gmina winna przyjąć następujące zasady działania:

- a) Utworzenie kompletnej ewidencji obiektów (architektury, zabytków techniki, krajobrazów komponowanych, obiektów archeologicznych), o znacznych walorach zabytkowych.
- b) Wnioskowanie tworzenia stref ochrony konserwatorskiej przy ścisłej współpracy z państwową Służbą Ochrony Zabytków.
- c) Czynne wspieranie przez samorząd lokalny działań zmierzających do utrzymania lub przywrócenia jak najlepszego stanu terenom i obiektom o wysokiej wartości kulturowej lub zabytkowej wskazanym przez instytucje powołane do opieki nad zabytkami na danym terenie.
- d) Tworzenie planów rozbudowy infrastruktury w oparciu o konsultacje i opinie instytucji powołanych do opieki nad zabytkami na danym terenie.
- e) Harmonijne wkomponowywanie w krajobraz obiektów nowych, a niezbędnych (zwłaszcza związanych ze strefa gospodarczą i użyteczności publicznej) znacznie odbiegających od modelu zabudowy tradycyjnej.
- f) Kontynuacja form zabudowy tradycyjnej w zabudowie współczesnej.
- g) Unikanie zabudowy wielkogabarytowej w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów i zespołów zabytkowych.
- h) Wstrzymanie rozpraszania zabudowy i zahamowanie procesu zacierania podziałów śródpolnych.
- i) Tworzenie neutralnych pasów zieleni (filtrów) wokół zespołów o szczególnej wartości w oparciu o wyznaczone strefy ochrony konserwatorskiej.
- j) Zharmonizowanie tzw. małej architektury z istniejącymi formami zabudowy oraz prawidłowe wkomponowanie poszczególnych obiektów w obszary o dużych walorach krajobrazowo-kulturowych.
- k) przeciwdziałanie samowoli budowlanej.

6. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

a) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Miasto i część gminy Koronowo leżą w strefie bezpośredniego zagrożenia powodziowego, wynikającego z katastrofalnych lub niekontrolowanych oraz awaryjnych przyływów wody na rzece Brdzie, które mogą powstać w wyniku katastrofy budowlanej lub zniszczenia obiektu hydrotechnicznego, jakim jest zapora w Pieczyskach. Gdyby taki fakt miał miejsce przy pełnym spiętrzeniu zbiornika (81,5 m n.p.m.) najgroźniejsza sytuacja wystąpiłaby w miejscowości Koronowo. W przypadku całkowitego zniszczenia zapory, nie ma praktycznie żadnej możliwości uratowania starej części miasta położonej w kotlinie. Niekontrolowany spływ około 70 milionów m³ wody w ciągu 5 -15 minut z prędkością 8 m/sek. niszczyć będzie wszystko, co stanowi przeszkodę w przepływie. Na lewym brzegu Brdy woda dojdzie do poziomu ul. Paderewskiego, natomiast prawy brzeg osiągnie wysokość zabudowań przy parku „Grabina”. Obszar zagrożenia powodziowego obejmuje powierzchnię 11 ha zwartej zabudowy miasta zamieszkiwaną przez ca 2.500 osób. Na terenie zalewowym znajduje się siedziba Urzędu Miejskiego, 2 banki, 2 kościoły, 2 szkoły, zakład karny, centrum handlowe. Uszkodzeniu ulegną 3 mosty łączące miasto z terenem gminy.

b) obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych

W mieście Koronowie – rejon ul. Bydgoskiej (Grabina), ul. Kasprzaka, ul. Janka Krasickiego, ul. Tucholska oraz na terenie gminy – Okole wraz z całą doliną Brdy oraz strefa nadbrzeżna jezior Byszewskich.

Należy prowadzić działania związane z zabezpieczeniem osuwisk i skarp z jednoczesnym uwzględnieniem przebudowy, rozbudowy i remontu istniejącej infrastruktury technicznej. Każdorazowo wymagane indywidualne badania hydrogeologiczne, np. w sąsiedztwie tras komunikacyjnych problem zabezpieczenia skarp wiąże się nieodmiennie z kwestią odprowadzenia wód, ściekających po pochyłych powierzchniach. Zbadaniu winny ulec warunki przepuszczania gruntu na skutek, których określona zostanie metoda skanalizowania nadmiaru wód opadowych oraz sposób zabezpieczenia skarpy. W przypadku dużych nachyleń terenu stosuje się oprócz kołkowania i darniowania powierzchni również zabezpieczenia bardziej wgłębne; włącznie z budową wewnętrznego muru

betonowego /tarasowo – u podnóża i wyrodku wysokości skarpy, w układzie poziomym/. Projekty zabezpieczania skarp powinny być wykonane przez specjalistę z branży komunikacji w porozumieniu z architektem zieleni, gdyż przypadkowy projekt wiąże się z możliwością niekontrolowanych i nagłych osunięć. Dla terenów o małych nachyleniach, wystarczającym sposobem zabezpieczania skarp są: kołkowanie, pokrycie siatką metalową lub plastikową a potem darniowanie i nasadzenia krzewów o charakterze okrywowym i stwierdzonym rozbudowanym systemie korzeniowym.

7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

a) Uwarunkowania stanowiące podstawę rozwoju gminy

- wysokie walory przyrodnicze gminy,
- walory turystyczne związane z dostępnością atrakcyjnych turystycznie akwenów wodnych – Zalew Koronowski;
- położenie w strefie oddziaływania miasta Bydgoszczy,
- korzystne powiązania komunikacyjne z największymi miastami województwa, stwarzające łatwy dostęp mieszkańców do urzędów administracji rządowej, samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego oraz innych usług wyższego rzędu,
- przebieg ciągów komunikacyjnych, jak:
  - znaczenia krajowego - droga krajowa nr 25, 56,
  - znaczenia regionalnego:
    - a. droga wojewódzka nr 243 Koronowo – Mrocza,
    - b. droga wojewódzka nr 237 Mąkowsko – Tuchola – Czersk,
    - c. droga wojewódzka nr 244 Strzelce Górne – Trzyszczyn – Sicienko.
- trwałe zainwestowanie o różnorodnych funkcjach,
- skuteczna działalność władz lokalnych, instytucji i społeczeństwa na rzecz promocji gminy.

Uwarunkowania ograniczające rozwój gminy

- konieczność ochrony zasobów przyrodniczych rangi ponadlokalnej,
- brak szerszego wykorzystania i promocji walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
- brak rezerwy terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe, inwestycyjne - usługowe, produkcyjno-usługowe z jednoczesnym zapewnieniem infrastruktury technicznej.

8. Stan prawny gruntów

• Miasto Koronowo

OGÓŁEM MIASTO	GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	MIENIE GMINNE	OSOBY FIZYCZNE	INNE (KOŚCIELNE, SP. PRAWA HANDL, SPÓŁDZIELNIE PROD.)
2 818 ha	1 282 ha	378 ha	866 ha	292 ha
100 %	45%	14%	31%	10%

- źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Koronowie

• Gmina Koronowo

OGÓŁEM GMINA /bez miasta/	GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	MIENIE GMINNE	OSOBY FIZYCZNE	INNE (KOŚCIELNE, SP. PRAWA HANDL, SPÓŁDZIELNIE PROD.)
38 340 ha	15 183 ha	596 ha	20 137 ha	2 382 ha
100 %	40%	1,5%	52,5%	6%

- źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Koronowie

9. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie miasta i gminy Koronowo występują obszary objęte prawną ochroną na podstawie:

- ustawy o ochronie przyrody (zgodnie z pkt. 3 niniejszego opracowania),
- ustawy o lasach,
- ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Koronowo
CZĘŚĆ PIERWSZA – UWARUNKOWANIA ROZWOJU*

- ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami (zgodnie z pkt. 5 niniejszego opracowania),
- ustawy prawo wodne.

10. Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie miasta i Gminy występują tereny:

- objęte zagrożeniem występowania bardzo silnej i silnej erozji wietrznej gleb. Wskazane podjęcie działań polegające na utworzeniu pasów zieleni w celu ochrony tego obszaru.
- objęte zagrożeniem występowania erozji wąwozowej silnej położone są w strefie nadbrzeżnej jezior Byszewskich. Wskazane podjęcie działań polegające na wprowadzeniu zieleni umacniającej.
- objęte zagrożeniem występowania erozji wodno-powierzchniowej - położone na zboczach i skarpach przy jeziorach i rzece Brdzie. Wszelkie działania gospodarcze i inwestycyjne wymagają zwrócenia uwagi na występowanie zjawiska erozji, a także podjęcie działań w celu zmniejszenia, a docelowo całkowitego zlikwidowania zagrożenia erozyjnego.

11. Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

a) Na terenie gminy występują surowce ilaste i kruszywa naturalne. Udzielono następujących koncesji geologicznych:

- „Koronowo II” – złoża kruszywa naturalnego o pow. 1,48 ha zasoby – 150 tys. MG (ważność koncesji do 28.02.2016 r.);
- „Stopka I” – złoża surowców ilastych do produkcji ceramiki budowlanej o pow. 8,04 ha, zasoby 934 tys. m³ (ważność koncesji do 31.03.2050 r.);
- „Stopka II” – złoża surowców ilastych do produkcji ceramiki budowlanej o pow. 4,95 ha, zasoby 645 tys. m³ (ważność koncesji do 31.03.2050 r.);

- „Koronowo-Przyrzecze – złoża kruszywa naturalnego o pw. 7,2 ha, zasoby – 496,2 tys. MG (ważność koncesji do 28.02.2023 r.);
- b) Prowadzenie wydobycia kopalin przez rolników, na podstawie uzyskanych koncesji, na terenach rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej gleb jest możliwością pozyskiwania z tej działalności dodatkowych dochodów (dla rolnika jak i dla gminy).
- c) Dopuszcza się eksploatację kopalin pospolitych na podstawie uzyskanych koncesji geologicznych.
- d) W świetle obowiązujących przepisów – Ustawa o ochronie przyrody (Dz. U Nr 92, poz. 880) na terenach objętych formą ochrony, zakazuje się m. in.:
- pozyskiwania skał, w tym torfu oraz skamieniałości,
  - wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
  - likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych.
- e) Działania mające na celu ochronę zasobów kopalin powinny polegać na:
- ochronie złóż kopalin poprzez racjonalną gospodarkę surowcową, ochronie terenów, na których występują zasoby perspektywiczne.

12. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Nr rejestru	Koncesja	Nazwa	Data dec.	Stan	Decyzja
IV/1/30	73/97	Koronowo I	2003-09-01	zniesiony	WSiR-III-7412/65/283/03
10-2/2/138	OŚ.III.751-20/05	Koronowo III	2005-10-19	aktualny	OŚ.III.751-20/05
10-2/1/6 - a,b,c	84/W/98	Koronowo-Przyrzecze I	1998-01-30	aktualny	ROŚ-GI-II-7512-3/3/7/98
10-2/2/101	nr 139/W/04 [WSiR-III/7412/16	Krapiewo	2004-06-22	aktualny	nr 139/W/04 [WSiR-III/7412/16
IV/1/57	20/93	Stopka I	1997-04-16	aktualny	ROŚ-GL-II-7512-3/27/96/97
IV/1/58	20/93	Stopka II	1997-04-16	aktualny	ROŚ-GL-II-7512-3/27/96/97

Zgodnie z art. 53. ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 1994 r., Nr 27, poz. 96 z późn. zm.):

- a) Dla terenu górniczego sporządza się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w trybie określonym odrębnymi przepisami, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej;
- b) Plan, o którym mowa w ust. 1, powinien zapewniać integrację wszelkich działań podejmowanych w granicach terenu górniczego w celu:
- wykonania uprawnień określonych w koncesji,
  - zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego,
  - ochrony środowiska, w tym obiektów budowlanych.
- c) Plan, może w szczególności określić obiekty lub obszary, dla których wyznacza się filar ochronny, w granicach którego, ze względu na ochronę oznaczonych dóbr, wydobywanie kopalin nie może być prowadzone albo może być dozwolone tylko w sposób zapewniający ochronę tych dóbr.
- d) Koszty sporządzenia projektu planu, ponosi przedsiębiorca.
- e) Projekt planu, o którym mowa w ust. 1, wymaga uzgodnienia z właściwym organem nadzoru górniczego.
- f) Jeżeli przewidywane szkodliwe wpływy na środowisko będą nieznaczne, rada gminy może podjąć uchwałę o odstąpieniu od sporządzenia planu, o którym mowa w ust. 1.

13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

13.1. Komunikacja

a) Drogi

Koronowo /siedziba gminy/ jest położona w odległości 23 km od Bydgoszczy /siedziby wojewody i siedziby powiatu/ oraz ok. 80 km od Torunia /siedziby sejmiku samorządowego/. Połączenie z Bydgoszczą stanowią: droga krajowa nr 25.

Drogi publiczne w gminie ze względu na funkcje sieci drogowej dzielą się na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Podstawowy układ drogowy w gminie tworzą: 2 drogi krajowe, 3 drogi wojewódzkie oraz 26 dróg powiatowych. Układ ten uzupełniony jest siecią dróg gminnych.

Drogi krajowe przeznaczone są dla wszystkich użytkowników, zapewniają spójność całej sieci dróg krajowych, stanowią połączenie ponadregionalnych ośrodków gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz mają znaczenie obronne.

Droga krajowa nr 25 Bobolice - Biały Bór - Człuchów - Sępólno	Klasa G (główna)
Krajeńskie - Koronowo - Bydgoszcz - Inowrocław - Strzelno -	docelowo klasa
Ślesin - Konin - Kalisz - Ostrów Wielkopolski - Konin – Oleśnica	GP (główna ruchu przyspieszonego)
Droga krajowa nr 56 Koronowo (droga nr 25) – Trzeciewiec (droga nr 5)	Klasa G (główna)

Drogi wojewódzkie to również drogi przeznaczone dla wszystkich użytkowników, stanowią połączenie regionalnych ośrodków gospodarczych i administracyjnych w województwie oraz mają znaczenie obronne.

Droga wojewódzka nr 243 Koronowo - Mrocza	Klasa G (główna)
Droga wojewódzka nr 237 Mąkowsko – Tuchola - Czersk	Klasa Z (zbiorcza)
Droga wojewódzka nr 244 Strzelce Górne – Trzszczyn - Sicienko	Klasa Z (zbiorcza)

Drogi powiatowe to drogi stanowiące połączenie regionalnych ośrodków z gminnymi ośrodkami i ośrodków gminnych między sobą. Zaliczone są do klasy G /drogi główne/, do klasy Z /drogi zbiorcze/ i do klasy L /drogi lokalne/.

Teren gminy obsługuje 26 dróg powiatowych

Drogi powiatowe:	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1525 C Koronowo – Żołędowo	Klasa Z (zbiorcza)
(dr. 56) nr 1266 C Serock – Łowin - Zbrachlin	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1145 C Wąwelno – Wierzchucin	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1137 C Sośno - Wierzchucin Królewski	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1410 C Popielewo - Słupowo	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1147 C Sitowiec – Huta – Wąwelno	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1146 C Wąwelno – Wiskitno – Łąsko Małe	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1511 C Sitowiec - Lucim	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1139 C Dziedno - Sitowec	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1512 C Wilcze – Wierzchucin Król.	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1553 C Wicza Góra – stacja PKP	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1514 C Mąkowarsko- Sokole Kuźnica - Koronowo	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1513 C Mąkowarsko – stacja PKP	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1515 C Buszkowo – Nowy	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1525 C Koronowo - Żołędowo	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1526 C Samociążek - Bożenkowo	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1909 C Krukówko - Witoldowo	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1519 C Gogoliński Młyn - Gogolinek	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1520 C Salno – Witoldowo	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1521 C Stary Dwór - Witoldowo	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1522 C Wtelno - Gościeradz	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1524 C Tryszczyn – rzeka Brda	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1518 C Nowy Dwór - Byszewo	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1517 C Nowy Dwór - Więżowno	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1523 C Wtelno - Tryszczyn	Klasa Z (zbiorcza)
nr 1030 C Cekcyn – Lubiewo – Cierplewo – Sokole Kuźnica	Klasa Z (zbiorcza)

- **Drogi gminne** – stanowią najniższą kategorię połączeń, które zaliczone są do klasy L /drogi lokalne/. Są to drogi o znaczeniu lokalnym służące miejscowym potrzebom.

Ulice leżące w ciągu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych lub gminnych należą do tej samej kategorii i klasy technicznej co te drogi.

Bezpośrednim czynnikiem wpływającym na obciążenie sieci drogowej jest szybki wzrost motoryzacji indywidualnej i znaczny wzrost ruchu wynikający z dynamicznie rozwijającej się gospodarki rynkowej. Te czynniki oraz wieloletnie niedoinwestowanie drogownictwa ograniczyły możliwość utrzymania odpowiedniego standardu technicznego poszczególnych kategorii dróg. Dotyczy to przede wszystkim drogi krajowej nr 25, jak i również większości dróg wojewódzkich, powiatowych i dróg gminnych w zakresie nienormatywnych parametrów geometrii trasy i skrzyżowań, szerokości jezdni i poboczy oraz nośności i jakości nawierzchni.

b) Urządzenia komunikacyjne

Z motoryzacją i przede wszystkim z wielkością ruchu występującego na sieci drogowej, związane są urządzenia komunikacyjne obsługujące ten ruch. Są to głównie stacje paliw, parkingi przydrożne oraz obiekty hotelowe, gastronomiczne i handlowe. Zaspokajają one potrzeby kierowców i podróżnych zarówno bezpośrednio związane z samochodem /zaopatrzenie w paliwo, usługi techniczne/, jak i ich potrzeby osobiste /wypoczynek, nocleg, gastronomia/.

Na terenie gminy istnieją 4 stacje paliw – wskazano na rysunku studium.

c) Komunikacja pasażerska

Obsługę komunikacyjną ludności gminy zapewniają dwa rodzaje transportu: autobusowy i indywidualny – samochodowy. Komunikacja autobusowa /PKS/ oraz prywatne linie przewoźników grupowych zapewniają przewozy przede wszystkim o charakterze lokalnym i regionalnym.

Obecnie coraz większą rolę w obsłudze komunikacyjnej spełnia transport indywidualny /samochód osobowy/, bardzo dynamicznie rozwijający się szczególnie w ostatnich latach oraz będący jednocześnie dogodnym i uniwersalnym środkiem transportu.

Na terenie gminy brak jest obsługi komunikacją kolejową.

d) Kolej

Przez teren gminy i miasta przebiega linia kolejowa towarowa nr 241 o znaczeniu lokalnym relacji Tuchola – Koronowo.

e) Lotnisko

Gmina znajduje się w I strefie /obszar o promieniu do 25 km/ zasięgu obsługi lotniska komunikacyjnego w Bydgoszczy. Port lotniczy w stosunku do gminy jest korzystnie położony pod względem dostępności drogowej oraz posiada nowoczesne techniczno-nawigacyjne wyposażenie do obsługi ruchu pasażerskiego. 1 maja 2004 roku został oddany do użytku nowoczesny budynek nowego terminala pasażerskiego. Obecnie Międzynarodowy Port Lotniczy im. Ignacego Jana Paderewskiego realizuje codzienne loty na trasie Bydgoszcz-Londyn-Bydgoszcz oraz trzy razy dziennie loty na trasie Bydgoszcz-Warszawa-Bydgoszcz, dwa razy w tygodniu loty na trasie Dublin-Bydgoszcz-Dublin i dwa razy w tygodniu na trasie Liverpool-Bydgoszcz-Liverpool. W styczniu 2008 roku zostały uruchomione nowe połączenia na trasach Berlin-Bydgoszcz-Berlin, Kopenhaga-Bydgoszcz-Kopenhaga, Katowice-Bydgoszcz-Katowice. Natomiast w marcu 2008 roku zostało otworzone połączenie lotnicze na trasie Dusseldorf (Weeze)-Bydgoszcz-Dusseldorf (Weeze), loty do Wiednia (z międzylądowaniem w Łodzi) oraz do Krakowa (z międzylądowaniem w Poznaniu), zawieszono natomiast połączenia do Katowic. 4 lipca 2008 miała miejsce inauguracja połączenia na trasie Birmingham-Bydgoszcz-Birmingham. Oprócz tego pasażerowie mogą korzystać z lotów czarterowych do Tunezji, Egiptu, i Turcji. Trwają prace nad uruchomieniem nowych połączeń pasażerskich.

13.2. Zaopatrzenie w wodę

Woda w gminie Koronowo dostarczana jest do odbiorców z wodociągów grupowych, wiejskich, zakładowych i ujęć indywidualnych zlokalizowanych na poszczególnych działkach. Gmina zwodociągowana jest w 97 %. Woda rozprowadzana jest sieciami wodociągowymi o średnicach $\varnothing$ 63÷200 mm.

Długość sieci wodociągowych – łącznie 328,3 km, w tym:

1. miasto – 55,3 km,
2. gmina – 273,0 km.

Obecnie trwa realizacja wodociągu w Tuszynach oraz Trzuszczynie. W najbliższej przyszłości realizowane będą wodociągi – Wtelno, Koronowo-Pieczyska, Samociążek.

Istniejące ujęcia wody na terenie miasta i gminy Koronowo

LOKALIZACJA UJĘCIA	ZASILANE MIEJSCOWOŚCI
Gogolinek	Gogolinek
Makowarsko	Makowarsko, Makowarsko Rybkowo
Makowarsko I	Makowarsko Łakomowo, Dziedzinek
Łąsko Wielkie	Łąsko Wielkie
Bieskowo	Bytkowice, Młynkowo, Okole, Stary Dwór, Więzowno, Stopka
Witoldowo	Witoldowo, Gogolin, Salno
Wtelno	Wtelno, Trzuszczyn, Gościeradz, Morzewiec
Stary Jasieniec	Stary Jasieniec
Skarbiewo Koronowo ul. Tucholska Koronowo ul. Lipinki Koronowo - Przyrzecze	Skarbiewo, Buszkowo, Nowy Dwór, Koronowo, Lipinki, Koronowo-Przyrzecze, Koronowo-Iwicko
Glinki	Glinki
Nowy Jasieniec	Nowy Jasieniec
Koronowo ul. Al. Wolności Samociążek Koronowo – Pieczyska	Koronowo miasto, Koronowo-Pieczyska, Samociążek
Krapiewo Wierzchucin Królewski Wiskitno	Wierzchucin Królewski, Łąsko Małe, Popielewo, Krapiewo
Sitowiec Wilcze Lucim	Sitowiec, Wilcze, Huta, Lucie, Łąsko Wielkie

Źródło: Dane: ZGKiM w Koronowie

Gmina Koronowo leży w zasięgu strefy ochrony pośredniej zewnętrznej komunalnego ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Brdy „Czyżkówko” w Bydgoszczy na mocy decyzji administracyjnej nr OŚ – X-6210/104/98 Wojewody Bydgoskiego z dnia 14 grudnia 1998 r. z późn. zm, dla której opracowano dokumentację hydrologiczną.

Zestawienie Wydajności Stacji Uzdatniania Wody i Ujęć Wody w Gm. Koronowo

L.p.	Nazwa Stacji Ujęcia Wody	W /dajność Stacji			Wydajność Ujęcia Q					
		Qmax/h [m3/h]	Qśred/dobę [m3/dobę]	Qmax/dobę [m3/dobę]	Studnia nr 1 [m3/h]	Studnia nr 2 [m3/h]	Studnia nr 3 [m3/h]	Studnia nr 4 [m3/h]	Studnia nr 5 [m3/h]	Studnia nr 6 [m3/h]
1.	SUW Bieskowo	62,10	417,50	690,00	90,00	45,00				
2.	SUW Glinki	18,00	15,00	22,50		18,00				
3.	SUW Gogolinek	18,00	30,00	40,00	18,00	35,00				
4.	SUW Koronowo ul. Al.Wolności 1	51,80	276,40	415,00	22,00	53,00				
5.	SUW Koronowo ul. Tucholska 49	260,00	2975,00	4463,00				130,00	130,00	120,00
6.	SUW Krapiewo	44,00	234,00	351,00		24,00		44,00		
7.	SUW Lipinki	93,00	638,00	1232,00		100,00				
8.	SUW Lucim	18,00	72,00	144,00	20,00	16,00				
9.	SUW Łasko Wielkie	68,00	720,00	1080,00		90,00				
10.	SUW Mąkowsko	40,00	191,00	382,00	22,00	40,00				
11.	SUW Mąkowsko I	18,00	360,00	540,00		18,70				
12.	SUW Nowy Jasiniec	18,00	72,00	143,00		24,00	31,00			
13.	SUW Pieczyska	20,00	150,00	225,00		20,00				
14.	SUW Przyrzecze	3,20	17,00	26,00	32,00					
15.	SUW Samociązek	22,00	240,00	360,00	55,00					
16.	SUW Sitowiec	24,00	192,00	288,00	30,00					
17.	SUW Skarbiewo	42,80	171,20	324,00		52,00	73,00			
18.	SUW Stary Jasiniec	7,00	38,00	56,00	18,00					
19.	SUW Wierzchucin Król.	44,00	234,00	351,00		80,00	80,00			
20.	SUW Wilcze	18,00	72,00	144,00	27,00					
21.	SUW Wiskitno	61,00	432,00	612,00	65,00					
22.	SUW Witoldowo	57,00	365,00	547,00		61,00	54,00			
23.	SUW Wtelno	68,50	1054,00	1265,00	70,00	50,00				

/wg. danych ZGKiM w Koronowie/

13.3. Odprowadzenie ścieków

Oczyszczalnie Ścieków w Gm. Koronowo

L.p.	Miejscowość	Rodzaj Oczyszczalni Ścieków	Przepustowość średnia dobową [m3/dobę]	Rodzaje odbiorników ścieków oczyszczonych
1.	Koronowo	mechaniczno-biologiczna z wspomaganiami chemicznymi	4600,00	rzeka Brda
2.	Stopka	mechaniczno-biologiczna	36,40	rzeka Brda
3.	Bieskowo	mechaniczna	22,00	rów wodny będący w zlewni rzeki Brdy
4.	Wtelno	mechaniczno-biologiczna	230,00	rzeka Brda

/wg. danych ZGKiM w Koronowie/

Gmina skanalizowana jest w 30 %. Długość sieci kanalizacyjnych – łącznie 86,1 km, w tym:

- 3. miasto – 44,7 km,
- 4. gmina – 41,4 km.

13.4. Odprowadzenie odpadów stałych

Gospodarka odpadami realizowana jest w oparciu o Gminny plan gospodarki odpadami dla gminy Koronowo na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008 – 2011. Gospodarką odpadami komunalnymi w gminie zajmują się specjalistyczne firmy posiadające stosowne prawne zezwolenia. Na terenie gminy brak jest obiektów związanych z procesem odzysku odpadów. Natomiast jedyną istniejącą od roku 1997 instalacją do unieszkodliwiania odpadów przez składowanie jest składowisko w Srebrnicy, którego użytkowanie zostało wstrzymane decyzją z dnia 11 grudnia 2000r. Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w wyniku stwierdzenia szeregu uchybień eksploatacyjnych.

Składowisko w Srebrnicy ma charakter podziemny, gdyż zlokalizowane zostało w zagłębieniu po nieuporządkowanym poboże kruszyw mineralnych. Wprowadzona ustawą o odpadach, nowa klasyfikacja składowisk, pozwala zaliczyć obiekt w Srebrnicy jako składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Całkowita powierzchnia obiektu wynosi 17,5 ha, w tym powierzchnia użytkowa 8,7 ha. Składowisko podzielono na 4 kwatery oraz wyznaczono miejsce dla magazynowania materiału inertnego, wykorzystywanego dla pokrycia warstwy deponowanych odpadów.

Do roku 2000 realizowano wypełnienie kwatery I o powierzchni 2,17 ha, która została zapełniona w 98,3 %. Składowisko wyposażono w podstawowe urządzenia techniczne niezbędne do jego prawidłowej eksploatacji i przystosowano do przyjmowania odpadów typu komunalnego.

W stosunku do składowiska w Srebrnicy Starosta Bydgoski uzgodnił pozytywnie warunki rekultywacji kwatery I oraz stworzona została koncepcja projektowa w zakresie możliwości dalszej eksploatacji obiektu wraz z budową sortowni na terenie składowiska.

Aktualnie podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów komunalnych zebranych z terenu gminy jest ich deponowanie na składowiskach usytuowanych poza jej terenem tj. na :

- Międzygminnym Składowisku Odpadów w Bładowie, gm. Tuchola (przeważający strumień odpadów),
- Składowisku Odpadów Komunalnych w Goraninie, gm. Ślesin (nieznaczna ilość odpadów).

13.5. Melioracje

Gmina Koronowo ma 23144 ha użytków rolnych. Z tego zmeliorowanych jest 3318 ha. W skład użytków rolnych wchodzi: 21832 ha gruntów ornych a 1312 ha to użytki zielone. W gminie Koronowo występuje również melioracja podstawowa są to następujące ciek:

- Lucimka
- Krówka
- Wierzchucinka
- Kręgiel
- Graniczna
- Kotomierzycza.

13.6. Elektroenergetyka

Źródłem zasilania gminy w energię elektryczną są cztery główne punkty zasilania 110/15 kV zlokalizowane w:

- Koronowie o mocy zainstalowanej 2x16 MVA,
- Bydgoszczy (Osowa Góra i EC I) o mocy 2x16 MVA, z którego zasilane są tereny położone w południowej części gminy,

- Sępólnie Kraj. o mocy zainstalowanej 2x16 MVA, z którego zasilane są tereny położone w północnej części gminy.

Przez teren gminy przebiega linia wysokiego napięcia 110 kV na trasie Bydgoszcz Jasiniec - Koronowo - Sępólno Kraj.

Linia ta wprowadza duże ograniczenia dostępności terenów położonych w pobliżu przebiegu linii. Prowadzona jest na słupach stalowo - kratowych. Dla linii tej obowiązuje 35-metrowy pas powierzchni terenu ograniczony dla zabudowy. Linia ta nie powinna się również krzyżować z budynkami mieszkalnymi i gospodarczymi, w których mogą stale przebywać ludzie.

Ogółem na terenie gminy zlokalizowanych zostało ok. 220 stacji transformatorowych. Większą część stanowią stacje słupowe, ale także zlokalizowanych zostało również kilka stacji murowanych i wieżowych. Wytwarzana moc ta jest w stanie pokryć wszystkie potrzeby gminy w okresie docelowym. Jednakże z uwagi na zbyt długie w niektórych przypadkach obwody niskiego napięcia, jak również i na przestarzały typ stacji (zwłaszcza typu ŻH, i typu SB, w których nie wymienia się już transformatorów) konieczne będzie w niektórych miejscowościach dogęszczenie stacji oraz wymiana stacji na nowy typ. Również dla każdej nowej większej inwestycji, lokalizowanej na terenie gminy, konieczna jest budowa urządzeń elektroenergetycznych zgodnie z warunkami technicznymi wydanymi przez odpowiednie służby energetyczne. Modernizacja sieci energetycznych przeprowadzana jest sukcesywnie we wszystkich miejscowościach gminy i wynika z planu opracowanego przez energetykę.

Wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną wymusza konieczność rozbudowy istniejących sieci elektroenergetycznych, wymiany transformatorów w stacjach i budowy nowych stacji transformatorowych.

Na terenie gminy planowane są następujące inwestycje elektroenergetyczne - budowa linii 110 kV dla drugostronnego zasilania głównego punktu zasilania 110/15 kV w Koronowie, oraz docelowo budowa linii 110 kV na odcinku GPZ Bydgoszcz Zachód - włączenie w linię Bydgoszcz Jasiniec - Koronowo - Sępólno.

Na terenie gminy występują dwie elektrownie wodne w miejscowościach Samociążek i Tryszczyń.

	Elektrownia wodna Tryszczyń	Elektrownia a wodna Koronowo (Samociążek)
Ilość turbozespołów, szt.	2	2
Typ turbin	Kaplan	Kaplan
Moc osiągalna, MW	3,3	26
Spad nominalny, m	4,5	26
Przełyk zainstalowany, m ³ /s	2 × 45	2 × 60
Dopływ średni, m ³ /s	23,20	22,12
Średnie zużycie wody, m ³ /kWh	90	15,81
Rok uruchomienia	1962	1961

13.7. Ciepłownictwo

1. Docelowo zmianę paliw w indywidualnych i lokalnych kotłowniach, rozproszonych na terenie gminy, opalanych miałem węglowym i węglem na rzecz paliw ekologicznych, takich jak gaz płynny, olej opałowy, energia elektryczna.
2. W indywidualnych gospodarstwach i w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, a szczególnie w nowych budynkach mieszkalnych zalecane stosowanie systemów grzewczych, preferujących paliwa eliminujące zanieczyszczenia atmosfery.

13.8 Gazownictwo

W stanie istniejącym gmina Koronowo nie jest zgazyfikowana przewodowo gazem ziemnym. Przygotowywanie posiłków i ciepłej wody użytkowej odbywa się na kuchniach elektrycznych i gazowych przy pomocy gazu propan - butan.

Przez teren gminy nie przebiega również jakakolwiek sieć gazowa wysokiego ciśnienia. Najbliższa sieć gazowa w/c przebiega przez teren gminy Dobrcz, Pruszcz, Osielsko, Lubiewo i Gostycyn, nie ma jednak możliwości podłączenia odbiorców na terenie gminy z w/w sieci.

13.9. Telekomunikacja

1. dalsze unowocześnianie znajdujących się na terenie gminy sieci i urządzeń telekomunikacyjnych,
2. docelowo wymiana napowietrznych i kablowych linii telekomunikacyjnych na rzecz kabli światłowodowych.

14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

14.1. Główne ponadlokalne uwarunkowania rozwoju gminy z zakresu zagadnień społecznych i gospodarczych wynikające z opracowań regionalnych województwa kujawsko – pomorskiego /wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.)/

- Gmina Koronowo zaliczona została do obszarów o charakterze wielofunkcyjnym. Wykazuje cechy typowe dla obszarów silnie zurbanizowanych (zwłaszcza w części południowej) podlegającej silnemu oddziaływaniu Bydgoszczy i leżące w jej strefie podmiejskiej. Jednocześnie gmina leży w najważniejszym na terenie województwa obszarze turystycznym (Bory Tucholskie i Dolina Brdy), znaczna jej część wykazuje korzystne warunki rozwoju rolnictwa, stąd gmina ma duże znaczenie w produkcji rolnej województwa, wyróżniając się zwłaszcza w zakresie sadownictwa. Ww. plan zakłada utrzymanie i wzmocnienie tego charakteru w kolejnych latach.
- Gmina została zaliczona do obszaru aglomeracji bydgosko-toruńskiej wyróżnianego także jako Bydgosko-Toruński obszar Metropolitalny. Jest to obszar uznawany za najważniejszy do generowania społeczno-gospodarczego rozwoju województwa.
- Południowo-wschodnia część gminy została zaliczona do „centralnej strefy polityki przestrzennej”, natomiast część gminy została zaliczona do „centralnej strefy polityki przestrzennej, natomiast część północno-zachodnia do „północnej strefy polityki przestrzennej”. Miasto Koronowo leży na pograniczu obydwu stref.
- W hierarchii sieci osadniczej województwa siedziba gminy została zaliczona do kategorii „pozostałych miast” – stanowią one 4-ty poziom hierarchiczny odpowiadający za obsługę mieszkańców w skali lokalnej.

- Gmina należy do obszarów o bardzo dużej powierzchni (największa gmina województwa) i dużej liczbie mieszkańców. Wśród miast, które nie pełnią funkcji siedzib powiatów, miasto Koronowo wyróżnia się dosyć dużą liczbą mieszkańców (prawie 11 tyś). Także liczba mieszkańców wiejskich (ponad 12 tyś) należy do dużych na tle innych gmin województwa.
- Gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich gminy należy do relatywnie niskich. W ostatniej dekadzie gmina notowała niewielki wzrost liczby mieszkańców i należy zakładać, iż tendencja ta się utrzyma w kolejnych latach. Prognoza demograficzna przewiduje znaczne zwiększenie liczby mieszkańców w grupie produkcyjnej. Gmina została zaliczona do grupy obszarów o korzystnych – prorozwojowych – strukturach społecznych, choć obserwowane tu procesy i struktury demograficzne wykazują mniejszy stopień zurbanizowania, niż w pozostałych gminach powiatu bydgoskiego. Syntetyczny wskaźnik potencjału demograficznego ludności wiejskiej lokuje gminę w przedziale 100-110% średniej, czyli w gronie gmin o korzystnych uwarunkowaniach rozwoju.
- Gmina zaliczona została do obszarów o umiarkowanych wskaźnikach rozwoju gospodarczego, mierzonych liczbą i wskaźnikiem zarejestrowanych podmiotów, w tym podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, choć wykazuje tu znacznie mniej korzystne wskaźniki, niż pozostałe gminy powiatu bydgoskiego.
- Gmina pełni bardzo ważną rolę w gospodarce turystycznej województwa. Miasto Koronowo jest bardzo dużym i ważnym ośrodkiem turystyki pobytowej oraz obsługi turystyki krajoznawczej. Znaczna część gminy została zaliczona do najważniejszego na terenie województwa rejonu turystycznego „Borów Tucholskich i Doliny Brdy” i rejonu „Podmiejskiego Bydgoszczy” będącego miejscem realizacji rekreacji i wypoczynku sobotnio-niedzielnego dla mieszkańców Bydgoszczy.
- Gmina położona jest w dorzeczu Brdy – obszar ten określany jest jako „zlewnia wymagająca ochrony, stanowiąca źródło wody pitnej dla Bydgoszczy”.

- Południowo-zachodnia część gminy leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (wymagającego ustalenia reżimów ochronnych).

14.2. **Ponadlokalne cele publiczne** wypis z Planu Zagospodarowania Przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (uchwalonego uchwałą nr XI/135/03 Sejmiku Samorządowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r.)/

- a) znaczna (zachodnia) część gminy jest objęta ochroną na zasadach „obszaru chronionego krajobrazu”, cała gmina została zaliczona do obszaru projektowanego rezerwatu biosfery „Bory Tucholskie”. „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego” przewiduje opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla wszystkich rezerwatów przyrody (nr zadania 46 w PZPWKP)
- b) rewaloryzacja historycznego układu osadniczego Koronowa (nr zadania 53 w PZPWKP)
- c) w zakresie komunikacji:
  - utrzymanie przebiegu istniejących dróg krajowych (25 i 56) oraz wojewódzkiej (243),
  - przebudowę drogi krajowej nr 56, w tym budowę obwodnicy miast Koronowo (nr zadania 18 w PZPWKP),
  - przebudowę drogi wojewódzkiej nr 244, w tym remont mostu w Byszewie (nr zadania 111 w PZPWKP),
- d) w zakresie infrastruktury technicznej:
  - likwidacja i rekultywacja składowiska odpadów w Srebrnicy (nr zadania 50 w PZPWKP),
  - budowę gazociągu wysokiego ciśnienia (Dn300) relacji Chełmża – Chełmno – Świecie – Koronowo – Mrocza, biegnącego w południowej części gminy,
- e) zarówno miasto, jak i obszary wiejskie gminy wskazywane są jako obszary wymagające rozbudowy sieci kanalizacyjnej.